

Голас Радзімы

№ 16 [1176]

КРАСАВІК 1971 Г.

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СВЯЗЯХ З СУАЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ

ГОД ВЫДАННЯ 16-ТЫ

ЦАНА 2 КАП.

Песні роднага краю

«Нам родная песня патрэбна, як хлеб, як паветра. У ёй можна выказаць радасць, смутак і сум па любімай Радзіме, — пісала наша зямлячка Ганна Галішчава ў сваю газету «Вестник». — Мы пражылі ў Канадзе больш пяцідзiesiąці год, некаторыя нават нарадзіліся тут, але ўсе мы любім сваю родную мову, музыку і народныя песні. Мы ўсімі сіламі імкнёмся захаваць нашу нацыянальную культуру».

Адпраўляючыся калісьці ў далёкае падарожжа за акіяна, бядняк-беларус браў з сабой у дарогу невялікі клуначак са сціплымі пажыткамі, надзею на шчаслівы выпадак і... песню. Яна часта потым нагадвала яму маці, што засталася стаяць на раздарожжы з працягнутай наўздагон рукою; вясковую вечарынку; вярэдзіла сэрца ўспамінамі аб непаўторным харакце роднай старонкі.

Закінутыя на чужыну землякі цягнуліся адзін да аднаго, аб'ядноўваліся ў гурткі, саюзы, федэрацыі, выпускалі газеты і часопісы, разам адзначалі святы, наладжвалі вечары з дэклідамі і канцэртамі. Адным словам, у тых краінах, дзе ёсць рускія, беларусы, украінцы, ёсць і іх прагрэсіўныя арганізацыі. Пры гэтых арганізацыях існуюць харавыя калектывы, танцавальныя ансамблі, гурткі мастацкай самадзейнасці.

У 1945 годзе быў створаны, напрыклад, Рускі культурна-дэмакратычны саюз у Фінляндыі, а хутка пры ім пачаў збірацца хор, які ў год выступіў не менш як на пяцідзiesiąці канцэртах, арганізаваных балалеачны аркестр. Гурткі мастацкай самадзейнасці пры Славянскім таварыстве ў Англіі працуюць адносна нядаўна, а артысты Федэрацыі рускіх канадцаў лічаць сябе ветэранамі. Хоры землякоў з Таронта, Віндзара ведаюць не толькі ў Канадзе, але і ў Злучаных Штатах Амерыкі.

Не лічачыся з часам, выдаткамі, іншы раз пераадолюючы вялікія адлегласці, прыходзяць нашы землякі на рэпетыцыі ў свае клубы. «Гэта самыя шчаслівыя гадзіны нашага жыцця», — пісала зямлячка з горада Вінніпега Алена Чачкоўская. — Мы забываем аб акружаючым нас свеце і на крылах песні пераносімся да родных берагоў». У рэпертуары хораў рускія, беларускія, украінскія песні, якія нагадваюць землякам Бацькаўшчыну, нібы набліжаюць іх да яе.

Арганізатарамі і кіраўнікамі

гэтых калектываў становяцца энтузіясты, якія часцей за ўсё не маюць спецыяльнай музычнай адукацыі, але любяць і разумеюць народнае мастацтва, музыку.

У Віндзарскім адзеле Федэрацыі рускіх канадцаў хорам кіруе Лора Святошчык. Дзяўчынцы было толькі два гады, калі маці прывезла яе ў Канаду, але яна ўсім сэрцам любіць песні беларускага народа, дачкой якога сябе лічыць. У апошнія гады хор пабываў у многіх гарадах краіны. Ні адно свята не абыходзіцца без яго выступленняў.

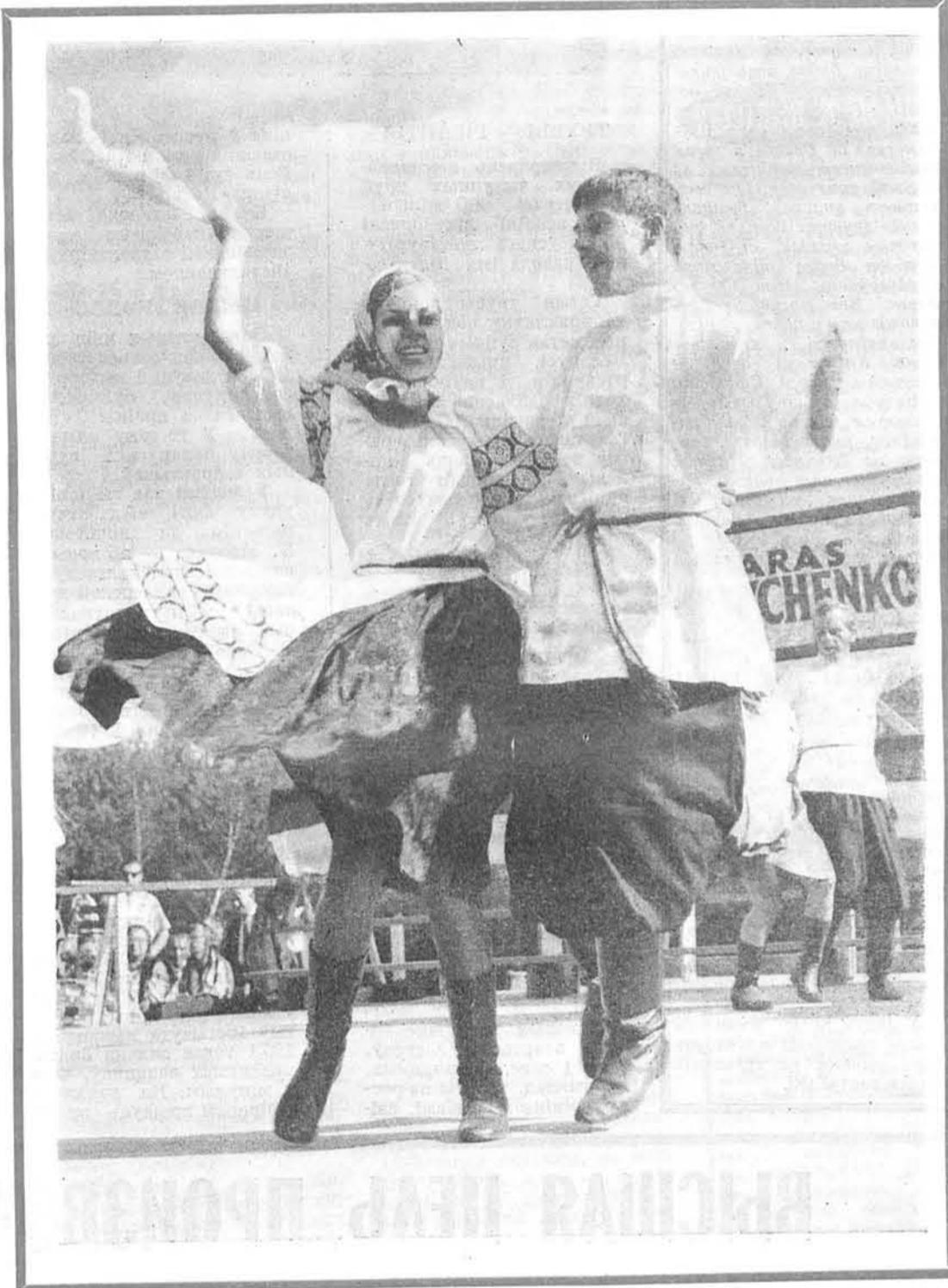
У Таронці адзел Федэрацыі часта паступаюць запрашэнні хору з розных гарадоў, просьбы выступіць на ўрачыстасцях і банкетах. У Гамілтоне, куды артысты прыязджалі на святкаванне 50-годдзя БССР, яны выканалі беларускія песні «Ой, бярозы ды сосны», «Служкі ткачыкі», «Купалінка», «Бабуленька», група дзяўчат станцавала беларускі народны танец «Бульбу».

Дарэчы, аб тым, як святкавалі залаты юбілей БССР у Бельгіі, у горадзе Шарлеруа, і аб канцэрце, які ў той дзень адбыўся, пісала наша зямлячка Марыя Гарох: «Пасля ўрачыстай часткі выступіла група мастацкай самадзейнасці. Беларусамі нашага аддзела была падрыхтавана праграма на беларускай мове. Вялікім поспехам карысталіся песні «Мой край», «Ручнікі», «А ў месяцы верасні».

Як сваё самае вялікае свята адзначылі нашы землякі і стогадовы юбілей Уладзіміра Ільіча Леніна. «У той дзень наш хор пачаў сваё выступленне «Інтернацыяналам», — пісаў з Ванкувера Уладзімір Гаўрыцкі. — Усе падняліся і стаячы праслухалі гэты ўрачысты гімн. Потым хор выканаў «Варшавянку» і іншыя рэвалюцыйныя песні».

«У Льежскай групе саліст М. Аштэк аказаўся непераўздыдным выканаўцам песні «Святое ленинское знамя», зводчая група Гент—Мукрон з вялікім пачуццём выканала песню, якая абляцела ўвесь свет: «Ленин всегда живой», — пісаў бельгійскі часопіс «Советский патриот».

Летам 1969 года ў Канадзе адбыўся агульнарускі фестываль. Святакавалася 70-годдзе прыбыцця ў Канаду першых перасяленцаў з Расіі. На фестывалі паказалі сваё майстэрства калектывы мастацкай самадзейнасці Таронта, Ванкувера, Вінніпега, Віндзара, Гамілтона, Манрэаля і іншых гарадоў.

У Бруселі штогод наладжваюцца агляды мастацкай самадзейнасці. У мінулым годзе адбыўся дзевятнаццаты. Прынялі ў ім удзел дзевяць аддзелаў Саюза савецкіх грамадзян. Не раз гэтыя калектывы выступілі перад землякамі і бельгійскімі грамадзянамі, па радыё і тэлебачанні, аб іх з прыхільнасцю пісала бельгійская прэса. У рэпертуары калектываў рускія, беларускія, украінскія народныя песні, песні савецкіх кампазітараў—«Калінка», «Ой, ляцелі гусі з броду», «Місяць на небе», «Смело, товарищи, в ногу», «Лясная песня», «Хотят ли русские войны?», «Мы за мир», «Подмосковные вечера» і многія, многія іншыя. Лепшым на гэтым аглядзе быў прызнаны хор горада Гента, заахвочвальнымі прэміямі адзначаны хоры Льежа, Антверпена, Сінт-Нікласа.

«Мы жывём далёка ад Радзімы, але яна заўсёды побач з намі, — пісала Тамара Красільнікава з Бельгіі. — Наш адзел Саюза савецкіх грамадзян горада Антверпена — вялікі і дружны калектыв. У мастацкай самадзейнасці прымае ўдзел моладзь. Які прыемна бачыць побач з бацькамі дзяцей. Яны—

прадаўжальнікі патрыятычных спраў». Маладзёжным хорам «Юнацтва» пры Антверпенскім адзеле кіруе Рычард Верхавенка. Гэтым юнакам і дзяўчатам блізкае і зразумелае мастацтва нашай Радзімы, яны з захапленнем выконваюць «Марш демократической молодежи», песні пра Леніна, «Ладу» і інш.

Пры Рускім народным доме Ванкувера ёсць руская школа. Яе выхаванцы выступаюць з канцэртамі, сродкі з якіх часта ідуць у фонд гераічнага В'етнама. Дзеці выконваюць песні на рускай мове, нашы народныя танцы, расказваюць вершы.

У Злучаных Штатах Амерыкі танцавальны ансамбль «Юла», якім кіруе Фрэд Клімовіч, аб'яднаў дзяцей і ўнукаў суаічыннікаў. Рускія, украінскія, беларускія, малдаўскія танцы ў выкананні ансамбля заўсёды прыводзяць у захапленне глядачоў, даюць магчымасць у поўнай меры ацаніць нацыянальны каларыт.

Самадзейныя калектывы прадстаўляюць мастацтва Бацькаўшчыны за рубяжом, дано-

сць да глядачоў яго характава, высокі гуманізм і тым самым выклікаюць сімпатыі да нашых народаў. Песні, такім чынам, збліжаюць людзей, умацоўваюць дружбу. Няма, бадай, на свеце месца, дзе б не любілі рускую «Катюшу». Там, дзе гучыць гэта слаўная песня, успамінаюць добрым словам і тую краіну, дзе яна нарадзілася.

У рэдакцыю часта прыходзяць пісьмы ад кіраўнікоў мастацкіх калектываў. Яны просяць прыслаць ноты, спеўнікі, пласцінкі. За апошнія гады ў бібліятэцы «Голасу Радзімы» выйшлі тры рэпертуарныя зборнікі: «Люблю наш край», «Ад родных ніў, ад роднай хаты» і «Разгарэлася зорачка ясная». На старонках газеты рэгулярна змяшчаюцца тэксты і ноты беларускіх народных песень і творы савецкіх кампазітараў. Не адна з іх увайшла ў рэпертуары хораў, загучала са сцэны ў Бруселі ці Таронта, Сіднеі ці Дэтройце, Антверпене ці Лондане, прымусіла мацней забіцца сэрца беларуса.

НА ЗДЫМКУ: выступае ансамбль «Юла».

У ПАДАРОЖЖА ПА РЭСПУБЛІЦЫ

У гэтыя дні ўсё ярчэй свеціць сонца, напамінаючы аб набліжэнні пары водпусчай, канікул і адпачынку. Не выпадкова таму ў адрас Беларускага рэспубліканскага савета па турызму і экскурсіях прыходзяць сотні пісьмаў з усіх канцоў краіны з просьбай выдзельці пецёўкі на турысцкія маршруты рэспублікі.

Сёлета значна добраўпарадкаваецца турысцка-экскурсійная гаспадарка Беларусі, распрацоўваюцца новыя маршруты. Для аматараў падарожжаў вялікую цікавасць будзе мець радыяльна-маршрут «Белае возера». Размясцілася гэтая турысцкая база ў сарака кіламетрах ад Брэста, у лясах Мяднянскага лясыцтва, ля берагоў трох азёр. Тут ёсць спальны корпус, трыццаць летніх зручных домікаў, палатачны гарадок, сталовая. Турбаза будзе адначасова абслугоўваць звыш 400 чалавек. Яны могуць рабіць шматдзённыя паходы пешшу, экскурсіі ў крэпасц-герой, Кобрынскі ваенна-гістарычны музей Суворова.

Непадалёк ад Гомеля, у сасновым лесе на беразе ракі Сож, размясцілася турбаза на 300 месц. Паходы па месцах партызанскіх баёў і стаянак, экскурсіі ў музей горада, прагулкі на цеплаходах — вось далёка не поўны пералік магчымасцей «Сожа».

У зонах адпачынку Мінска з'явілася новая турбаза «Высокі бераг». Размясцілася яна ў вярхоўі Нёмана, правы бераг якога пакрыт вялікім лясным масівам, а левы — неагляднымі сенакоснымі лугамі. Ваколіцы гэтага кутка адпачынку цесна звязаны з імем народнага паэта Беларусі Якуба Коласа. Тут ён нарадзіўся і працаваў настаўнікам. Аб яго жыцці і дзейнасці турысты даведаюцца ў філіяле музея паэта.

Ужо гатова да прыёму адпачываючых турысцкая база «Браслаўскія азёры». База мае бязмежны патэнцыял цікавых водных падарожжаў.

У гэтым годзе звыш 40 тысяч працоўных правядуць свой водпуск на турысцкіх базах рэспублікі.

ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ

ТРУБЫ — ГІГАНТЫ

Вытворчасць высоканапорных чыгунных труб дыяметрам 400 міліметраў асвоілі ліцейшчыкі Магілёўскага металургічнага завода імя Мяснікова.

Гэтыя трубы пойдуць на пракладку водаправодных сетак буйных гарадоў Беларусі, прыбалтыйскіх рэспублік і паўночна-заходніх абласцей Расійскай Федэрацыі. Па даўгавечнасці яны ў пяць разоў пераўзыходзяць сталёвыя. У першым годзе пяцігодкі завод выпусціць не менш чым 15 тысяч тон такіх труб.

САРДЭЧНА ЗАПРАШАЕМ У «КОСМАС»

У цэнтры пасёлка Рось Ваўкавыскага раёна прыцягвае ўвагу прыгожы будынак. Фасад яго абліцаваны пліткай і дэкаратыўнай галькай. Гэта новы рэстаран «Космас».

Па-святочнаму выглядае рэстаран унутры. Прыгожая мэбля: паліраваныя сталы, мяккія крэслы, багатая сервіроўка.

«Космас» — цэлы харчовы комплекс. У двухпавярховым будынку размешчаны рэстаран на 80 пасадачных месц, банкетная зала, кафэ і магазін кулінары.

У новым рэстаране багаты асартымент страў. Ёсць і свае, фірменныя, напрыклад, рэзеты пароску, свініна з грыбамі, сві-

ніна ў цесе. Яны карыстаюцца вялікім пошптам. Ёсць тут і фірменны напітак «Роскі».

Кухня рэстарана аснашчана найвышэйшым халадзільным і тэхналагічным абсталяваннем.

ВЫДАЕ «КОЛАС»

Сотні розных кніг па ўсіх галінах сельскагаспадарчай навукі і вытворчасці выпускае буйнейшае выдавецтва краіны «Колас». У іх ліку нямала твораў беларускіх вучоных і практыкаў.

У апошні час выйшлі з друку кнігі «Ад эксперыменту да практыкі» Я. Арэхава — аб вопыце спецыялізацыі калгасаў і саўгасаў Гродзенскай вобласці «Унутрыгаспадарчы разлік у калгасе» В. Вараб'ева — старшыні калгаса з Гомельшчыны, «Перазімоўка і прадукцыйнасць азімых збожжавых» прафесара І. Гаруса і іншыя.

Рад кніг рыхтуецца да выдання.

МІНЧАНЕ — СІБІРАКАМ

Спецыялісты Новасібirsкага інстытута «Сібіпра-энергапром» праводзяць работы на Урале, у Заходняй і Усходняй Сібіры, на Далёкім Усходзе. Улічваючы ўзростны аб'ём работ у новай пяцігодцы, калектыву інстытута выканае ў 1971 годзе значна больш практычных заданняў, чым у мінулым. На данамогу сібіракам прыдуць элект-

Сярод музыкантаў добрая слава ідзе пра піяніна «Беларусь», якія выпускае Барысаўская фабрыка. Інструмент мае мяккае, чыстае гучанне, па-сучаснаму аформлены. 18 тысяч піяніна ў год адпраўляе прадпрыемства спажывцам.

НА ЗДЫМКУ: агульны выгляд зборачнага цэха.

Фота А. ЦЕРЛЮКОВІЧА.

ронна-вылічальныя машыны. Іх актыўнае асваенне — галоўная ўмова паспяховага рашэння многіх праблем.

Вылічальны цэнтр інстытута атрымаў ужо з Беларусі машыну «Мінск-22». Для знаёмства з ёю група сібірскіх спецыялістаў прыязджала ў Мінск. Тут яны прайшлі адпаведную падрыхтоўку і вярнуліся ў Новасібiрск з пасведчаннямі праграмістаў, эксплуатацыйнікаў.

ЛЯСНЫ НАПІТАК

Здаўна чалавек аданіў смак і карыснасць ўласцівага бярэзавага соку. Цяпер у гаях Брэсцкай вобласці ідзе нарыхтоўка гэтага ляснога напітку. Зборам яго займаецца 11 лясгасаў. Сёлета будзе нарыхтавана і адпраўлена на перапрацоўку 600 тон бярэзавага соку — у два разы больш, чым у мінулым годзе. Пасля перапрацоўкі і расфасоўкі першыя партыі напітку паступілі ў магазіны.

ГОМЕЛЬСКАЕ ВЫДАННЕ ПАЭМЫ ЛЕСІ УКРАЇНКІ

Доктар філалагічных навук, прафесар Гомельскага дзяржаўнага ўніверсітэта П. Ахрыменка нядаўна выявіў, што першы твор украінскай паэтэсы-рэвалюцыянеркі Лесі Украінкі, выдадзены ў Беларусі, убацьхуе свет у Гомелі ў 1924 годзе. Гэта была драматычная паэма «У катакомбах» у перакладзе на рускую мову.

ПІНСКІЯ СУВЕНІРЫ

Ужо некалькі год Пінская фабрыка мастацкіх вырабаў выпускае кераміку: званы, падвазонніцы, гаршкі для кветак. Яны карыстаюцца вялікім пошптам у нашай краіне. Атрымалі высокую ацэн-

ку гэтыя вырабы і на міжнародных выстаўках у Канадзе, Японіі, Польшчы.

Прыгожа выглядаюць казанчыя персанажы зробленыя з бяросты. На лёгка паддаецца апрацоўцы кара бярозы, але ў рукавах такіх майстрых, як Валянціна Цыгя і Ганна Паўлава, яна набывае другое жыццё ў выглядзе розных дзіўных фігурак.

Шкатулкі з бяросты — навінка пінскіх умельцаў. За апошнія шэсць месцаў на фабрыцы асвоены выпуск 35 новых відаў пакрывалаў, накідак, дэрожаж і іншай прадукцыі з ільновалакна.

Прадукцыя Рагачоўскага мяслочна-кансервавага камбіната карыстаецца пошптам не толькі ў нас, але і за рубяжом. Вялікую партыю сваіх вырабаў сёлета завод адправіць на экспарт. Паступілі заказы з Венгрыі, Кубы і Гвінейскай Рэспублікі. НА ЗДЫМКУ: лабарантка Валянціна ЛЕВАНЬКОВА правярае прадукцыю, прызначаную для кубінскіх сяргоў.

Фота Ч. МЕЗІНА.

ВЫСШАЯ ЦЕЛЬ ПРОИЗВОДСТВА

В Москве завершился XXIV съезд КПСС. Делегаты всесторонне и заинтересованно обсуждали Отчетный доклад ЦК съезду партии, с которым выступил Генеральный секретарь ЦК КПСС Л. Брежнев.

Если бы нас спросили, какова основная идея этого исключительно важного документа, мы без колебания ответили бы: такой идеей, красной нитью проходящей через весь доклад, является человек с его многогранными потребностями и интересами.

Мощный подъем производительных сил советского общества, рост его экономики, техники и культуры, совершенствование его политической организации, развитие социалистической демократии — все это в конечном счете направлено на то, чтобы человеку лучше жилось и лучше работалось. Именно поэтому Коммунистическая партия Советского Союза выдвигает в качестве главной задачи новой, девятой пятилетки существенное повышение благосостояния народа. Партия исходит из той непреложной истины, записанной в ее программе, что наиболее полное удовлетворение материальных и культурных потребностей всех трудящихся является высшей целью общественного производства при социализме.

Этим определяется и в дальнейшем будет определяться курс партии и Советского государства в области хозяйственного развития как на ближайшие годы, так и на весь последующий период строительства коммунизма.

Партия коммунистов с первых дней Советской власти держала курс на то, чтобы шаг за шагом наращивать общественные богатства для удовлетворения потребностей народных масс. Однако на протяжении довольно длительного времени, в силу исторических причин, возможности Советского государства были ограничены. Нужно было сначала ликвидировать доставшуюся в наследство от старого строя экономическую и культурную отсталость, залечить тяжелые раны, нанесенные империалистической, а затем гражданской войнами и интервенцией иностранных держав. Нужно было, далее, реконструировать на новой, социалистической основе всю экономику страны и вместе с тем подготовиться к обороне перед лицом неумолимо надвигающегося нашествия фашистских агрессоров. Все знают, сколь кровопролитной и разрушительной была война, которую навязали советскому народу гитлеровские захватчики.

После окончания войны зарубежные наблюдатели считали, что Советскому Союзу не удастся восстановить свою экономику в течение многих десятилетий. Но они просчитались. Народное хозяйство СССР было восстановлено в самые короткие сроки. И теперь оно достигло таких рубежей, которые позволяют партии во весь рост ставить задачи подъема материального и культурного уровня жизни народа.

Не только экономика, но и социалистические общественные отношения, культура и сознательность широких народных масс поднялись на неизмеримо более высокий уровень по сравнению со всеми предыдущими этапами развития советского общества. Ныне СССР располагает многоотраслевой индустрией и крупным социалистическим сельским хозяйством, передовой наукой, многочисленными квалифицированными кадрами рабочих, специалистов, хозяйственных руководителей. В Отчетном докладе ЦК КПСС XXIV съезду партии отмечен весьма примечательный факт: советская экономика за день производит общественного продукта в 10 раз больше, чем производилось ежедневно в конце предвоенных 30-х годов.

Новая программа повышения материального и культурного уровня жизни масс, разработанная КПСС, вдохновляет и радует всех друзей социализма, всех, кому дороги прогресс и процветание. Идеологи буржуазии, преследующие лишь одну цель — сохранение капиталистического строя, испуганы горы бумаги по вопросу о гуманизме, свободе личности и т. п. Но дальше отвлеченных, ни к чему не обязывающих рассуждений они не пошли. А вот Коммунистическая партия Советского Союза выдвинула новую величественную программу, пронизанную идеями подлинного гуманизма, подлинной заботой о человеке, его материальных и духовных потребностях.

Были ли случаи, чтобы правящие буржуазные партии на своих съездах всерьез рассматривали и утверждали конкретные программы повышения жизненного уровня и культуры трудящихся? Нет, история такого не знает. Зато известно, какие гигантские суммы капиталистические страны расходуют на гонку вооружений.

Как отмечалось в Отчетном докладе ЦК КПСС XXIV съезду, в странах так называемого третьего мира 375 миллионов человек живут на грани голодной смерти, а в странах раз-

витого капитализма насчитывается около 8 миллионов безработных. Между тем Соединенные Штаты Америки за последние 5 лет истратили только военные цели около 400 миллиардов долларов. Страны НАТО лишь за один 1970 год вложили в подготовку войны 103 миллиарда долларов.

Так выглядит на деле «гуманизм» капиталистического строя.

В процессе коммунистического строительства КПСС видела одну из главных своих задач — формирование нового человека, всесторонне развитого, широким кругозором, вооруженного научным мировоззрением, активным и сознательным строителем новой жизни.

Буржуазные теоретики много пишут и говорят о том, что прогрессу человека переделять невозможно, что он был и остается эгоистичным и корыстным любилим. Социалистическая действительность начисто опровергает подобные «взгляды».

Новый социальный строй СССР, как и в других социалистических странах, породил невиданные ранее в истории проявления массового героизма, высокого сознания общественной долга, личного бескорыстия и преданности идеалам коммунизма. Без этих качеств советских людей победа социализма была бы невозможна.

Степан ТИТАРЕНКО,
доктор исторических наук.

Сёлетняй вясной пад яравыя пасевы ў калгасе імя Тэльмана Слуцкага раёна адведзена 1 270 гектараў. З кожнага з іх хлебарабы вырашылі атрымаць не менш 25 цэнтнераў збожжавых, 226 — бульбы, 350 — цукровых буракоў. На палі ўжо вышла 30 трактараў. Яны рыхтуюць тарфянікі пад цукровыя буракі і яравую пшаніцу, уносяць аміячную ваду, культывуюць глебу. НА ЗДЫМКУ: старшыня калгаса Віктар МАГІЛІВЕЦ і аграном упраўлення сельскай гаспадаркі Слуцкага райвыканкома Лідзія КАРАНА на палях брыгады № 3.

Аўтаматы-памочнікі

На тэрыторыю завода заезджае машына. Яна становіцца пад эстакаду. Шафёр націскае кнопку, і ў кузаў адразу з трох рукавоў пачынаюць паступаць камбінаваныя кармы. Некалькі хвілін — і пад пагрузку становіцца новая машына.

Камбікормавы завод «Чырвоны Сцяг», які знаходзіцца ў Смалевіцкім раёне, выпускае кармы ў асноўным для птушкі. Завод забяспечвае сваёй прадукцыяй усе птушкафабрыкі Мінскай вобласці.

Тэхналогія вытворчасці такой прадукцыі вельмі складаная. Розны ўзрост птушак патрабуе асобных рэцэптаў. Выкарыстоўваецца ад 10 да 15 розных кампанентаў і такая ж колькасць мікраэлементаў і вітамінаў. Усё гэта трэба ачысціць, змалоць, змяшаць у пэўных дозах з аптэкарскай дакладнасцю (некаторыя мікрадабаўкі ідуць у долях грама на тону), спрасаваць у гранулы, ахаладзіць...

Прыборы і механізмы ўзялі на сябе самыя складаныя і цяжкія аперацыі. Роля людзей зводзіцца да кантрольных функцый.

Пульт кіравання знаходзіцца на другім паверсе дзевяціпаверховага корпуса. Астатнія паверхі напоўнены рознымі механізмамі: транспарцэрамі, змяшалнікамі, раздатчыкамі, здрабняльнікамі, ахаладжальнікамі.

Разам з дырэктарам завода Паўлам Дарошкам заходзім у ліфт і паднімаемся на шосты паверх. Тут сустракаем прэсаўшчыка Яўгена Бабкова. У пакоі стаіць пах свежага хлеба, таму што ў гаражым чэрэве машыны ідзе бесперапынны працэс вырабы гранул камбікормоў. Лічбальнік раз-пораз «накручвае» новыя і новыя сотні кілаграмаў.

Яўген Бабкоў расказвае, што раней за змену ён даваў 20—25 тон гранул, а зараз

40 тон і нават больш. Праца значна аблегчылася. — Выраб гранул, — тлумачыць рабочы, — канчатковая аперацыя. Тут сходзіцца многія ніткі тэхналагічнага

градскай вобласці. Зоя — таксама калгасніца, працуе ў Саратаўскай вобласці. Падрастае і малодшае пакаленне Марашчукоў. А яно вялікае. У Івана, напрыклад,

на душу насельніцтва ўдвай большы, чым у сярэднім па рэспубліцы. Работнікі магазіна гандлююць у спецыяльна створаных кніжных кіёсках.

Нясвіжскі «Кніжны свет» прадае кнігі беларускіх выдавецтваў па абласных, рэспубліканскіх і ўсесаюзных кніжных кірмашах. Там жа магазін купляе кнігі, якія не змогуць трапіць у Нясвіж цэнтралізаваным шляхам. Таму колькасць пастаянных пакупнікоў кнігарні расце з кожным днём. Тут створан савет сяброў кнігі з 15 чалавек.

Праца дружнай сям'і Макаравых адзначана медалямі Выстаўкі дасягненняў народнай гаспадаркі СССР, грашовымі прэміямі, аб іх знялі дакументальны фільм. Але лепшая ўзнагарода — гэта ўдзячнасці, што прыходзяць у магазін ад соцен кнігалюбаў.

Г. ІВАНОВ.

НАШЫ КАРЭСПАНДЭНТЫ ПАВЕДАМЛЯЮЦЬ

працэсу, а механізмы размешчаны ў іншых месцах... Ачыстка сыравіны — на сёмым паверсе, ахаладжальная калонка гранул — на пятым, здрабняльнік — на чацвёртым... Раней мне даводзілася хадзіць з паверха на паверх, каб знайсці месца паломкі. Цяпер аўтаматыка адразу паведаміць, дзе што здарылася, і выключыць лінію.

— Павел Нікіфаравіч, — пытаюцца ў дырэктара, — аўтаматыка вызваліла частку людзей. Ці ўладкаваліся яны дзе-небудзь?

— Зразумела! — усміхаецца П. Дарошка. — Людзей нават не хапае. Не паспелі пабудаваць завод, а ўжо вядзецца яго пашырэнне. Бачылі элеватарны склад на некалькі тысяч тон зерня? Людзі ж і там патрэбны. А побач, у якім кіламетры, бройлерная птушкафабрыка на тры мільёны бройлераў у год. І таксама пашыраецца. Так што наступленне аўтаматаў не зніжае патрэбу ў рабочых руках. Наадварот, аўтаматы — нашы жаданыя памочнікі.

І. ПАНЧАНКА.

ДЫНАСТЫЯ ХЛЕБАРОБАЎ

Вось ужо некалькі год як Вольга і Пётр Марашчукі пайшлі на пенсію і не працуюць у калгасе. Іх справу працягваюць дзеці.

Дванаццаць сыноў і дачок выгадавала Маці-геранія. Усе яны, як некалі іх бацькі, працуюць у сельскай гаспадарцы. Анастасія, Еўдакія, Марыя, Пелагея і Ніна — палюды. Васіль — калгасны будаўнік, Міхаіл — механізатар, Ганча і Наталля працуюць на ферме, а Іван узначальвае палюводчую брыгаду ў роднай вёсцы Лелікава Кобрынскага раёна. Двое дзяцей жывуць далёка ад дома. Валодзя — жывёлавод у адным з калгасаў Волга-

сям'ера дзяцей, у Ганны — шасцёра, у Пелагеі, Марыі — па пяцёра.

Хутка ў вялікай сям'і Марашчукоў свята — залатое выселле Вольгі Дзмітраўны і Пятра Міхайлавіча.

Б. ЗІНКЕВІЧ.

СЯМЕЙНАЯ ПРАФЕСІЯ

Кожны дзень паштальён прыносіць стос пісьмаў па адрасе: «Мінская вобласць. Нясвіж. Магазін «Кніжны свет». Валянціну Макараву».

Зваротныя адрасы самыя разнастайныя: Омская, Ташкенцкая вобласці, Чувашская аўтаномная рэспубліка і нават Курыльскія астравы.

Пачынаюцца пісьмы амаль аднолькава: «Прашу выслать па адрасе... наступныя кнігі». І пералік. Хто просіць адну-дзве, а хто і дзесяткі. І, напэўна, ёсць гэтыя кнігі недзе бліжэй, але пішучы ў Нясвіж, бо ведаюць — заказанае прыйшоў абавязкова.

Працуюць у магазіне «Кніжны свет» заўзятая кнігалюбы — сям'я Макаравых: Валянцін, яго жонка Тамара, сын Аляксандр і нявестка Марыя.

Гісторыя магазіна не зусім звычайная. Яшчэ нядаўна ў Нясвіжы была невялікая кнігарня, дырэктарам якой і быў Валянцін Макараў. Але попыт на кнігі ўвесь час павялічваўся, і дырэктар дабіўся дазволу абсталяваць новы магазін на месцы старажытных гандлёвых радоў. Ён сам склаў праект рэканструкцыі памяшкання, які поўнасцю захаваў помнік архітэктуры. Магазін атрымаўся прасторны і разам з тым утульны.

Аб рабоце «Кніжнага свету» лепш за ўсё гавораць лічбы. Продаж кніг у раёне

ДЗІЦЯЧЫЯ НАВАСЕЛЛІ

Нядаўна ў калгасе «Новыя Гараны» Полацкага раёна гасцінна расчыніў дзверы дзіцячы сад-яслі. Сюды, да клапатлівых няняў і выхавацельніц, прыносяць сваіх малых палюводы, жывёлаводы, механізатары. Яны могуць спакойна працаваць увесь дзень: іх дзеці будуць добра дагледжаны, сытна накормлены.

Дзіцячы сад-яслі разлічаны на 50 месц. Гэта — прыгожы аднапаверховы будынак. Да яго прыбудаваны драўляныя веранды, на якіх дзеці будуць адпачываць у летні час. У двары абсталявана пляцоўка для гульні.

Новыя дзіцячыя сады-яслі адкрыты ў саўгасах «Судкава» Хойніцкага, імя Гастэлы Маладзечанскага, «Белае» Полацкага, імя Урыцкага Мінскага раёнаў і ў іншых гаспадарках рэспублікі. За мінулы год толькі арганізацыямі Міністэрства сельскага будаўніцтва БССР было здадзена ў эксплуатацыю 48 дзіцячых устаноў на 5 355 месц. Будавалі іх таксама калгасы і саўгасы ўласнымі сіламі.

Сёлета дзіцячых садоў-ясляў будзе пабудавана значна больш. Агульная колькасць месц у іх узрасце амаль на 1000.

М. КУЖАЛЕВІЧ.

СЕГОДНЯ В НОМЕРЕ

ДЛЯ ТЕХ, КТО НЕ ЧИТАЕТ ПО-БЕЛОРУССКИ

Отправляясь в длительное и нелегкое путешествие за океан, бедняк-белорус брал с собой в дорогу узелок с родной землей, надежду на лучшую долю и... песню. Это помогло ему на чужбине сохранить память о своем лесном, озерном крае. Стремление поделиться знанием народной музыки, любовь к песне привели к созданию хоров, танцевальных ансамблей, музыкальных коллективов при многих прогрессивных организациях земляков. О работе этих самодельных коллективов рассказывается в передовой статье «ПЕСНИ РОДНАГА КРАЮ».

Многие молодые люди нашей республики говорят о себе: «Я — рабочий». Они с гордостью носят это высокое звание хозяина предприятия, активного участника общественной жизни страны. Молодежь с первых же дней работы окружена заботой и вниманием. Ей созданы все условия для творческого труда, отдыха, повышения образования. На страже ее интересов стоит закон, дающий молодым рабочим ряд привилегий. Это содействует тому, что с каждым годом все большее число выпускников школ идет продолжать учебу в профессионально-технические училища, становится к станкам, конвейерам, поднимается на строительные леса («Я У РАБОЧЫЯ ПАЙДУ», 4 стр.).

Мы начинаем печатать статью «ВЯЛІКАЕ КНЯСТВА ЛІТОВСКАЕ» (5 стр.). Это интересные страницы истории нашего народа. Великое княжество Литовское было расположено на территории нынешней Литвы, Белоруссии и Украины. Оно существовало с XIII по XVIII век. Белорусский язык был провозглашен официальным языком государства.

Глазами художника и поэта смотрел Язэп Дроздовіч на исторические памятники белорусско-литовского средневековья. Путешествуя по родной земле, он зарисовывал руины замков, служивших нашим предкам оплотом в борьбе с крестоносцами и татарскими ордями. («ПОШУКІ ГАРМОНІ ЖЫЦЦЯ», 7 стр.).

Цэнтральная дыспетчарская завод «Гомсельмаш». Сюды, на пульт кіравання, па тэлебачанню, прамой тэлефоннай сувязі з участкам і цэхамі завода няспынна паступае інфармацыя, якая адлюстроўвае ход работы ўчасткаў, змен, брыгад, цэхаў. Сёння тут дзяжураць галоўны дыспетчар завода Іван КОБРЫКАЎ і начальнік змены завода Міхаіл МАРЫНАЎ. Фота К. ЯКУБОВІЧА.

«БЕЛАРУСЬ» — ЛЕПШЫ ТРАКТАР

Мінскім трактарабудаўнікам сусветную славу прынес трактар, які носіць назву нашай рэспублікі — «Беларусь». На міжнародных выстаўках гэта машына заслужыла 3 залатыя і адзін бронзавы медаль. Па раду паказчыкаў — універсальнасці, моторэсурсу, умовах працы трактарыста, набору перадач, наяўнасці рабочага і дапаможнага інструменту, — МТЗ-50/52 перайзыходзіць падобныя зарубежныя машыны.

Трактаразаводцы набылі вялікі вопыт вытворчасці машын маркі «Беларусь». Гэта мадэль сыходзіць з канвеера 17 год. І ўвесь час калектыў прадпрыемства ўдасканальвае тэхніка-эканамічныя паказчыкі машын, паліпае іх якасць. Завод мае магутную эксперыментальную базу, што дазваляе ў кароткія тэрміны праводзіць шырокі комплекс дасле-

даванняў надзейнасці, якасці вузлоў і дэталей, ствараць новыя канструкцыі.

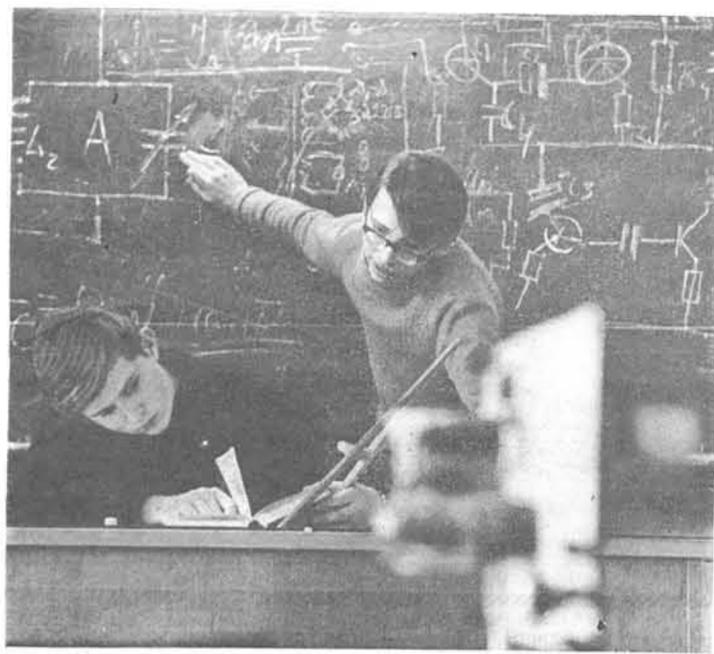
У выніку плённага творчага пошуку, павышэння культуры вытворчасці тэрмін службы трактара да першага капітальнага ремонту павялічыўся больш чым у два разы ў параўнанні з машынамі, якія выпускаліся ў 1962 годзе.

Цяпер для МТЗ-50/52 устаноўлены самы высокі тэрмін гарантыйнай службы сярод трактараў айчыннага і зарубежнага трактарабудавання — 24 месяцы.

Але трактары мадэлі МТЗ-50/52 — гэта толькі чарговая вахта. На прадпрыемстве створана і прайшла дзяржаўныя выпрабаванні новая мадэль яшчэ больш энэрганасячэнага трактара з рухавіком Мінскага моторнага завода магутнасцю 75—80 конскіх сіл. Гэта будзе МТЗ-80.

Школьнікі размаўляюць паміж сабой на мове формул, лічбаў, умоўных абазначэнняў. Ужо сёння няцяжка ўявіць іх, вучняў 9 і 10 класаў 24 мінскай школы, гадоў праз пяць на прыднім краі навукі. А пакуль яны рыхтуюцца да чарговай школьнай алімпіяды па фізіцы. **НА ЗДЫМКУ:** у пошуках ісціны дзесяцікласнікі Аляксандр МУРЫГІН і Лазар ХАЛАМЕЙЗЕР пяты раз нанова запайняюць дошку формуламі.

Фота М. АМЕЛЬЧАНКІ.

Я Ё РАБОЧЫЯ ПАЙДУ

Успамінаецца гутарка са слесарам-лякальшчыкам Мінскага трактарнага завода Героем Сацыялістычнай Працы Яўгенам Клімчанкам. За апошнія гады ён пабываў у многіх краінах Заходняй Еўропы. З цікавасцю слухалі яго расказы аб жыцці і рабоце караблестраўнікаў Марселя. І калі ён скончыў, адзін з прысутных яшчэ раз спытаў:

— Скажыце, а кім вы працуеце?

— Я ж гаварыў, рабочым.

— Проста рабочым?

— Проста рабочым, — адказаў Клімчанка. Але той усё не даверліва круціў галавой. Яму не верылася, як гэта рабочы — і такі вядомы ў горадзе чалавек, ды яшчэ прымае ўдзел у кіраўніцтве прадпрыемствам.

Так, у нашай краіне рабочы — высокае званне. Ён прымае актыўны ўдзел у грамадскім жыцці калектыву, у вырашэнні складаных тэхнічных задач, з'яўляецца гаспадаром прадпрыемства. Перад ім вялікія перспектывы росту прафесійнага майстэрства. Дастаткова сказаць, што дырэктар славутага Мінскага трактарнага завода Мікалай Слюнькоў, дырэктар Беларускага аўтамабільнага завода Іван Сідаровіч і дзесяткі іншых вядомых у рэспубліцы кіраўнікоў буйных прадпрыемстваў пачыналі свой працоўны шлях рабочымі. Многія вядучыя спецыялісты, начальнікі цэху фабрык і заводаў выйшлі з рабочых.

Таму нашы юнакі і дзяўчаты пасля заканчэння школы ахвотна ўліваюцца ў вытворчыя калектывы, становяцца рабочымі. Большасць з іх працуе і адначасова вучыцца ў тэхнікумах і вышэйшых навучальных установах.

У Беларусі 145 прафесійна-тэхнічных вучылішчаў. Тут рыхтуюцца рабочы больш чым па 230 спецыяльнасцях. Дзяржава бярэ на сябе поўнае забеспячэнне навучэнцаў. Юнакі і дзяўчаты бясплатна атрымліваюць падручнікі, харчаванне, жыллё, рабочае адзенне. Ім выплачваецца стывпендыя на асабістыя расходы. Ад моладзі патрабуецца адно — вучоба. А для гэтага ёсць усе ўмовы: выдатныя памяшканні, калеты, майстэрні.

Многія юнакі ў нас адразу ўладкоўваюцца на фабрыкі і заводы. Аб тым, як іх сустракаюць там, можна расказаць на прыкладзе Мінскага аўтамабільнага завода. На гэтым прадпрыемстве дзейнічае савет маладых рабочых. Яго аддзяленні створаны ва ўсіх цэхах. У іх склад уваходзяць учарашнія навучальнікі, тыя, хто працуе на заводзе год, два.

Кожны, хто рашыў уладкавацца на заводзе, спачатку наведвае савет маладых рабочых. Там яго знаёмяць з прадпрыемствам, з яго працоўнымі традыцыямі, з прафесіямі, якія можна тут набыць. Потым паказваюць цэхі, участкі. Выбірай, калі ласка, што падабаецца.

Калі навічок выбярэ сабе прафесію, за ім замацоўваецца вопытны спецыяліст — паважаны і аўтарытэтны ў калектыве чалавек, які перадае хлопцу ці дзяўчыне сваё рабочае майстэрства. Пасля тэарэтычнай падрыхтоўкі здаецца экзамен на вытворчы разрад. Прысваенне разрадаў — святочная падзея ў цэху. Пасвячэнне ў рабочы адбываецца ва ўрачыстай абстаноўцы.

Важна падкрэсліць, што савет маладых рабочых з першых дзён акружае навічка клопатамі і ўвагай. Яго запрашаюць у спартыўныя секцыі, гурткі мастацкай самадзейнасці.

Моладзі на прадпрыемствах створаны ўсе ўмовы для плённай працы, адпачынку, павышэння сваёй адукацыі. Так, для вучняў індывідуальнага навучання ва ўзросце 15—16 гадоў змена не павінна перавышаць пяці гадзін, а ва ўзросце ад 16 да 18 гадоў — сямі гадзін. Адміністрацыя не мае права павышаць іх на работу ў начныя змены (з 22 гадзін да 6 гадзін раніцы), а таксама ў выхадныя і святочныя дні. Зарплата ж маладым рабочым налічваецца, як за поўны дзень. Больш таго, кіраўнікі прадпрыемстваў могуць па ўзгодненасці з мясцовым камітэтам прафсаюза маладым рабочым-станочнікам першыя тры месяцы зніжаць нормы выпрацоўкі да 40 працэнтаў, а ў наступныя тры месяцы — да 20 працэнтаў.

Моладзь на вытворчасці мае і іншыя прывілеі. Працягласць водпуску для рабочых і служачых да 18 гадоў устаноўлена ў размеры календарнага месяца з выкарыстаннем яго, як правіла, у летні час, хаця па жаданню юнакі могуць пайсці ў адпачынак у любую пару года. Зацверджаны спіс вытворчасцей і прафесій, спецыяльнасцей і работ, на якіх забараняецца выкарыстанне працы юнакоў і дзяўчат да 18-гадовага ўзросту.

Летась я пазнаёміўся з наладчыкам Беларускага аўтамабільнага завода Мікалаем Ліскаўцом. Малады рабочы, задзелены выбранай прафесіяй, з захваленнем дзяліўся сваімі планами і задумамі:

— З дзяцінства палюбіў я тэхніку, таму калі падрос, адразу падаўся ў прафесіянальна-тэхнічнае вучылішча. Там з цікавасцю знаёміўся з прынцапамі работы складаных станкоў, іх асобных сістэм. У нашым вучылішчы былі багатыя майстэрні, выдатныя спецыялісты. Яны многаму навучылі нас.

Пасля вучобы Мікалая накіравалі на Беларускі аўтамабільны завод. На прадпрыемстве сустрэлі ветліва, уладкавалі ў інтэрнаце. У першы час юнаку дапамагалі вопытны наладчык Віталь Ксяневіч.

— Работа мне вельмі падабаецца, — гаворыць Мікалай. — Я займаюся наладкай найноўшага абсталявання з праграмным кіраваннем. А тут трэба працаваць не толькі рукамі, але і галавой. Рыхтуюся да паступлення на завочнае аддзяленне політэхнічнага інстытута. Закончу — буду інжынерам.

Дарэчы, філіял Беларускага політэхнічнага інстытута, у які жадае паступіць юнак, побач з прадпрыемствам. Тут чытаюць лекцыі выкладчыкі з Мінска, вядучыя спецыялісты-аўтамабілістаў і рэспублікі, а ў горадзе Жодзіна, дзе знаходзіцца Беларускае аўтамабільнае завод, ёсць кансультацыйны пункт для паступаючых у навучальныя ўстановы і студэнтаў-завочнікаў. Самі студэнты-завочнікі штогод на перыяд экзаменацыйных сесій маюць два водпускі з захаваннем сярэдняга месячнага заробку.

Вось чаму наша моладзь з такой ахвотай становіцца да станкоў, канвеераў, узнікаецца на рыштванні будоўляў, вучыцца вадзіць цяжкія і аўтамабілі, вырашчаць багатыя ўраджай. Нездарма ў нас кожны другі сельскі механізатар — малады чалавек ва ўзросце да 30 гадоў. Такі ўзрост у кожнага трэцяга навуковага работніка. Палавіна будаўнікоў рэспублікі — моладзь. Шмат юнакоў і дзяўчат — рабочыя фабрык і заводаў. Перад імі шырока адкрыты дзверы ў жыццё.

Іван МАКАЛОВІЧ.

ПІШУТ ЗЕМЛЯКІ

ПІШУТ ЗЕМЛЯКІ

— ДЭЛАЙТЕ ставки, дамы і господа! Делайте ставки! — повторил монотонным голосом крупье. Затем, взмахнув длинной тростью с лопаточкой на конце, объявил: — Никто больше!

Завертелась рулетка, и волнение охватило всех этих декольтированных дам и мужчин в черных костюмах. С алчным блеском в глазах следили они за своими жетонами на квадратах большого зеленого стола.

Я обратил внимание на пожилого худощавого мужчину с бледным лицом. Он ничего не поставил, но внимательно следил за игрой, что-то запи-

фабрике, но в последнее время куда-то исчез.

— Куда это вы пропали, Куницын? — спросил я, подходя к стойке.

Куницын улыбнулся: — Милый мой, от работы кони дохнут. Гнуть спину над станком — это не для меня. Вот и с вами недолго поработал. Хозяину не понравилось, что я не нажимаю так, как вы. Хорошо, что в увольнительном удостоверении не принято отмечать, за что увольняют. Я не горюю, примут на другой завод, когда кончится кризис. У меня ведь хорошая специальность — слесарь.

хочешь выжить, надо вернуться. Взять хотя бы рулетку. В конечном счете там никто не выигрывает, кроме хозяина, но использовать ее все же можно. Есть люди, которые думают, что можно выработать систему беспроигрышной игры. Вот такой ненормальный часами стоит перед рулеткой и записывает, записывает выходящие номера. Потом из цифр, собранных за несколько месяцев, выводит «систему»...

Куницын снова выпил и опять наполнил стакан. Улыбка все не сходила с его круглого лица, но в ней появилось что-то зловещее.

РАСКАЗ

— А как вы ее получили? Вы же плохо говорите по-французски.

Куницын осклабился: — Да еще в Советской России до войны, там же школы хорошие и бесплатные.

Я промолчал, а мой собеседник продолжал:

— Мне спешить некуда. Сейчас много безработных, сокращается производство. Так что и я вместе со всеми получаю пособие. Полгодика поболтаюсь, отдохну, буду понемножку играть на скачках. У меня знакомый жокей. Он меня научил. Надо следить за тотализатором. Если перед самым выездом вдруг поднимается ставка, так поскорее на эту лошадь — хоп! — 5 франков. Обязательно выиграешь...

— Как же так? — усомнился я. — Если бы было так просто, все бы выигрывали.

Куницын наклонился к моему уху и таинственно зашептал:

— Нужно успеть, а все успеть не могут. Ставка поднимается в последний момент. Это значит, что человек, выставляющий лошадь, по одним ему известным признакам решает, что лошадь, которая до сих пор никогда не побеждала, сегодня придет первая. Он идет до последнего, чтобы быть единственным, и перед самым выездом ставит крупную сумму. А я должен успеть поставить после него. Надо словить, понравится кассиру, который уже закрывает окошко.

Горько и обидно стало мне. Мы работаем, надрываемся и получаем гроши, а другие ничего не делают и живут припеваючи. Куницын отпил из стакана и продолжал:

— Тут, на чужбине, если

— Это ведь что-то вроде научного изыскания. Человек не спит ночами, переутомляется. И вот тут появляется я и предлагаю свои услуги. Дело в том, что дирекция регистрирует работу рулетки, чтобы проверить ее нейтральность. У меня есть лезайка в это бюро: машинистка — моя любовница. Она копирует для меня эти столбцы цифр, я продаю их своему дураку. Беру с него недорого, но все-таки дополнительный заработок. Если он случайно выиграл потом что-нибудь, мне честь и хвала, а ежели нет, то, будьте уверены, не успокоится, продолжит изыскание «системы» — только подавай ему эти колонки цифр.

Он говорил, а у меня перед глазами стояло бледное, изможденное лицо Кромова. Едва сдерживаясь, чтобы не ударить негодая, я выкрикнул:

— Ты мерзавец, Куницын! Лодырничаеть да еще обираешь бедных, несчастных людей!

Он был уже пьян и больше не улыбался. Уронив голову на грудь, локтями размазывая пролитое вино. Он поднял голову, и я увидел в его глазах слезы.

— Да, я мерзавец. — тихо сказал он. — В этом мире пропадешь, если будешь честным. С волками жить — по волчьей выть. Но мерзавцем я стал не теперь, а раньше, во время войны... Теперь все кончено, прошлого не вернуть. Это болото затягивает меня все глубже и глубже... А жить все-таки хочется. Осталась одна отрада — вино: опьянеть, забыться, но выжить!

Он всхлипнул еще раз и умолк. А я сидел и думал: «У всех нас, несчастных эмигрантов, одна забота — выжить!».

Данила МАШИНА.

Франция.

сывая в маленькую книжечку. И вдруг я узнал его. Это был русский эмигрант из аристократов. Я знал и его жену, трудолюбивую портниху, и их детей. Очень бедная семья. Фамилия их была Кромовы. Увидев его здесь, в казино под Парижем, я вспомнил, как мадам Кромова подтрунивала над мужем.

— Я его люблю, — говорила она, — да неладный он у меня какой-то, не держится ни на какой работе. Выгоняют его то за опоздание, то за невнимательность и рассеянность. Все тоскует и впадает в облаках. А в последнее время совсем рехнулся: по вечерам сидит над колонками цифр, что-то считает, а мне говорит: «Не смейся, дорогая, скоро нам не нужно будет работать — ни тебе, ни мне. За нас будет работать рулетка, и мы заживем припеваючи. Вот увидишь...».

И вот эта неожиданная встреча. Волнение Кромова, хотя он не играл, карандаш и книжка в руках заинтриговали меня. Я подошел, поздоровался и спросил:

— Почему вы не ставите? Ведь вы же следите за игрой.

Он оторвался от своих записей и уставился на меня невидящим взглядом. Потом, узнав, ответил:

— Я начну играть, когда будет выработана моя беспроигрышная система.

Не желая объясняться, он снова стал следить за рулеткой. Видя, что мое присутствие ему в тягостно, я отошел...

С тех пор прошло около года. Как-то возвращаясь с работы, я зашел в кафе на углу своей улицы. Обычное быстро, каких много в Париже, только более шумное, потому что здесь можно купить билеты на скачки.

За стойкой я увидел Куницына. Он работал у нас на

ТУТ МАЁ СЭРЦА

1

Летнімі вечарамі з сажалкі падымаўся густы туман і слаўся над выганам, захутваючы стромкія алейшчыны і крывыя слізкія вербалозіны. У паветры стаяў горкі пах прэлага пазалеташняга лісця. З поплава цягнула мокрым халадком. На вуліцы, у засені старых разлапстых ліп і клёнаў, было маркотна і ціха. Вёска спала. Не спалі толькі мы, малыя. Прымасціўшыся на патаемнай лаўцы, што схавалася сярод кустоў бэзу і язіміну, мы слухалі дзёда Дзімітру, старога кавала. Удалечыні чарнелі руіны маёнтка, дзе некалі жыў пан Эдка, і стары каваль, час ад часу пыхкаючы самакруткай у сівыя пракурочны вусы, расказваў нам пра яго.

— Працаваў я тады ў кузні, але, бывала, хадзіў разам з ін-

шымі парабкамі і на сенакос. Ледзь займалася раница, мы ўжо мянцілі косы і пачыналі махаць імі. Вярталіся з работы толькі к ночы. Здаралася трапляць і на стайню. Сюды пан вельмі любіў наведвацца...

Мы слухалі яго, шырока раскідваючы вочы, па спіне прабягаў дрыготкі халадок. Дамоў вярталіся прыціхлыя, задуманыя.

Раніцай я выходзіў на вуліцу. Вёска толькі прачыналася. Дзесьці бразгалі вёдры, рыпелі калодзежныя жураўлі, звонка сцэбала пуга — пастух зваймаў чаргу і галасіў ля кожнай хаты:

— Вы-га-ня-а-ай!
Ля кузні бразгаў жалезкамі стары Дзімітра.

А мы збіраліся пасярод вуліцы і, выламаўшы частаколіны, гулялі ў «клёка», падымаючы воблакі шэрага пылу.

— Вы-га-ня-а-ай!
Ля кузні бразгаў жалезкамі стары Дзімітра.

А мы збіраліся пасярод вуліцы і, выламаўшы частаколіны, гулялі ў «клёка», падымаючы воблакі шэрага пылу.

З дня ў дзень цягнулася так наша бесклапотнае лета.

2

Вяселле! Такое бывае не кожны дзень. Міша, я і Вацік сядзелі на плоце, пазіраючы па баках. Апоўдні амаль уся вёска сабралася ля новай хаты Буднікаў. Маладыя ішлі павольна, шчаслівыя і ўрачыстыя. Заліваўся гармонік. Свят з ручніком цераз плячо грукаў у барабан. Жанчыны ў доўгіх стракатых спадніцах ліха вытанцоўвалі польку. Вакол шумелі узбуджаны натоўп. Маладыя прыгаршчамі сыпалі цукеркі і медзякі.

3

Аднойчы да мяне ўварваўся ўсхваляваны Мішка:
— Хадзем глядзець! Панскі маёнтак разбураюць!
Мы пабеглі.

— Школа будзе, дзеці! — крычаў скрозь шум матора малады трактарыст.

Пасля сюды прыехалі будаўнікі. Мы не маглі стаяць у баку і захоплены дапамагалі рабочым. Так з'явілася ў Сінячове школа-інтэрнат. І мы ўжо не бегалі глядзець на аўтобус, які кожны дзень прыязджаў у вёску. Гэта ўжо не было навіной. Мы захапляліся фізікай і хіміяй, і не аўтобусы, а самалёты і ракеты прыцягвалі нас. Мы становіліся дарослымі.

...Вёску пакідалі вясной. Пакідалі ўсе тры—Вацік, я і Мішка. Перад разлукай моўчкі блукалі ў туманным святле вулічных ліхтароў. Розныя дарогі ляжалі перад намі. У кожнага — сваё.

4

Сустрэліся мы праз пяць гадоў у Мінску. У новай кватэры сяміпаварховага дома грывела музыка. Гулялі маё вяселле. Шырока расчыніўшы дзверы, увайшоў Мішка, дакладней Міхаіл Ермаліцкі, лётчык.

— Ледзь дабраўся да цябе, — радасна пляснў ён мяне па плячы.— Поезд трохі затрымаўся. А-а-а... Вацік,—азірнуўшыся, спыхаўся Міша.— Прывітанне!

Будучы вучоны-фізік горача паціснуў руку сябра.

Заіскрылася шампанскае. Харошы, вясёлы быў гэты дзень.

5

Дамоў паехалі назаўтра. Родная Капыльшчына...

Гэтак жа, як і шмат гадоў назад, ішлі па вузенькай вуліцы. З белых цагляных домікаў выбягалі сьлячачане паглядзець на вяселле. Са слязамі на вачах выйшла нам насустрач маці, трымаючы на вышытым ручніку аржаны хлеб. І я зразумеў — тут мой дом, тут маё сэрца — сярод залатых сонечных палёў, сярод шаўковых бяроз, духмяных лугоў з мядовым настоем канюшыны, сярод гэтых простых людзей. Тут назаўсёды.

Іван ГЕРАСЮК.

Вялікае княства Літоўскае, феадальная дзяржава на тэрыторыі Літвы, Беларусі і Украіны ў XIII—XVIII стагоддзях (з 1569 года ў складзе Рэчы Паспалітай). Паводле афіцыйных дакументаў, яе поўная назва з XV стагоддзя Вялікае княства Літоўскае, Рускае, Жамойцкае, Сталіца—Вільня. У сярэдзіне і другой палове XIII стагоддзя рэзідэнцыйныя вялікія князёў літоўскіх быў Навагародак (Навагрудак).

УТВАРЭННЕ ВЯЛІКАГА КНЯСТВА ЛІТОЎСКАГА.

Узнікненне Вялікага княства Літоўскага — вынік унутранага сацыяльна-эканамічнага і палітычнага развіцця Літвы і заходніх зямель Русі ў XII—XIII стагоддзях і паскоранага пагрозай нямецкай агрэсіі і мангола-татарскага наважсця. Імкненне да палітычнай кансалідацыі і ўтварэння дзяржавы ў літоўскіх зямлях выклікала развіццём класавога грамадства і станаўленнем феадальных адносін. Стварэнне адносна адзінай раннефеадальнай манархіі ў Літве звязана з імем Міндоўга (сярэдня 30-х гадоў XIII стагоддзя—1263 год), які аб'яднаў большасць літоўскіх зямель і некаторыя суседнія заходне-рускія землі, заклаўшы асновы Вялікага княства Літоўскага; у 1253 годзе прыняў тытул караля (каранаваўся ў Навагародку). У XIV стагоддзі пры княжанні Гедыміна (1316—1341) і Альгерда (1345—1377) тэрыторыя Вялікага княства Літоўскага пашырылася. Паступова ў яго ўвайшлі ўсе астатнія заходне-рускія (беларускія), большасць украінскія і частка рускіх зямель, якія ў параўнанні з літоўскімі знаходзіліся на больш высокім узроўні сацыяльна-эканамічнага і культурнага развіцця, але былі палітычна раздроблены, аслаблены міжусобцамі і мангола-татарскім наважсцем. Шляхі ўключэння асобных зямель розныя (дыпламатычныя дагаворы, захопы, шлюбныя сувязі, добраахвотнае падпарадкаванне). Вырашальную ролю адыграла пазіцыя беларускіх і украінскіх феадалаў, якія пайшлі на згоду з літоўскімі князямі, бо ім патрэбна была моцная вярхоўная ўлада, здольная абараняць іх класавыя інтарэсы і ўзначальваць барацьбу са знешняй пагрозай. Панёманскія землі далучаны да Вялікага княства Літоўскага не пазней 40-х гадоў XIII стагоддзя. Тут паўны час аставаліся мясцовыя князёў (Глеб у Ваўкавыску, Ізяслаў у Свіслачы). У першай чвэр-

ВЯЛІКАЕ КНЯСТВА ЛІТОЎСКАЕ

ці XIV стагоддзя Гарадзенскай зямлэй кіраваў староста Давід Гарадзенскі. Полацкая зямля прызнала ўладу літоўскіх князёў у сярэдзіне XIII стагоддзя (у 1262—63 гадах тут княжыў пляменнік Міндоўга Таўцівіл), канчаткова ўвайшла ў склад Вялікага княства Літоўскага ў 1307 годзе; Віцебская зямля—у 1320 годзе; Берасцейская, Мінская і Турава-Пінская землі—у першай чвэрці XIV стагоддзя; Падняпроўе беларускае—у сярэдзіне XIV стагоддзя; Валынская зямля—у 1340 годзе; Кіеўская зямля, Мазырская і Брагінская воласці — у 60-я гады XIV стагоддзя; Бранскае княства—каля 1357 года; Чарнігава-Северскія землі — у 60—70-я гады XIV стагоддзя.

Працэс уключэння заходніх і паўднёва-рускіх зямель у склад Вялікага княства Літоўскага і іх кансалідацыі ў XIII—XV стагоддзях суправоджваліся этнаграфічнай кансалідацыяй іх насельніцтва—утварэннем беларускай і украінскай народнасцей. Сістэма палітычнай раздробленасці стала перашкодай для далейшага прагрэсіўнага развіцця беларускіх і украінскіх зямель. Нарадзілася тэндэнцыя палітычнай і тэрытарыяльнай кансалідацыі. Спела неабходнасць у адзінай дзяржаўнай уладзе, якая была б здольная забяспечыць агульнасць тэрыторыі і гаспадарчай дзейнасці, што спрыяла б фарміраванню беларускай і украінскай народнасцей. Такой уладай для кожнай з іх у гэтых гістарычных умовах аказалася ўлада вялікіх літоўскіх князёў. Пачаты працэс фарміравання беларускай і украінскай народнасцей быў адным з фактараў, які садзейнічаў уваходу заходніх і паўднёва-рускіх зямель у склад Вялікага княства Літоўскага.

ДА ЛЮБЛІНСКАЙ УНІІ 1569 ГОДА. З моманту ўзнікнення Вялікага княства Літоўскаму характэрна неаднароднасць. Уключэння ў яго землі знаходзіліся на розных ступенях сацыяльна-эканамічнага, палітычнага і культурнага развіцця. Больш развітыя грамадскія адносіны, эканамічны і культурны ўзровень беларускіх, украінскіх і рускіх зямель садзейнічалі далейшаму развіццю феадальных адносін у Літве, мелі ўплыў на яе культуру.

Асноўныя заняткі насельніцтва—земляробства і жывёлагадоўля, дапаможныя—бортніцтва, рыбалоўства, палляванне. Развіваліся рамёствы і гандаль, наладжваліся гандлёвыя сувязі (больш рэгулярныя з XV стагоддзя) паміж гарадамі і асобнымі раёнамі. Шырыўся гандаль з суседнімі краінамі. Хутка

раслі гарады, найбольшыя з іх: Вільня, Коўна, Трокі, Полацк, Брэст, Віцебск, Мінск, Гродна, Магілёў, Навагрудак, Слуцк, Пінск, Мсціслаў, Кіеў, Луцк, Уладзімір-Валынскі. З канца XIV стагоддзя ў літоўскіх і беларускіх гарадах пачало ўводзіцца магдэбургскае права, што садзейнічала развіццю рамёстваў, гандлю, фарміраванню мяшчанскага саслоўя. З канца XV стагоддзя ўзнікаюць цэхі і купецкія арганізацыі. З развіццём таварна-грашовых адносін, ростам гарадоў і мястэчак пашыраецца грашовая рэнта. Рост буйнога феадальнага землеўладання і саслоўных прывілеяў шляхты суправаджаўся масавым запрыгоньваннем сялянства.

Складаным было знешнепалітычнае становішча. Тэўтонскі ордэн стаў сур'ёзнай пагрозай для Вялікага княства Літоўскага. Толькі за 1345—1392 гады крыжані зрабілі 96 нападаў на Літву і Беларусь; у 1348 годзе адбылася буйная бітва на рацэ Стрэва. Даводзілася адбіваць і набегі татароў. Каб аб'яднаць сілы для барацьбы з крыжакамі і ўмацаваць сваю ўладу, вялікі князь Ягайла заключыў з Польшчай Крэўскую унію 1385 года. У адпаведнасці з яе ўмовамі Ягайла ўступіў у шлюб з каралевай Ядвігай і быў абвешчаны польскім каралём. Ён абяцаў прыняць каталіцтва і далучыць да Польшчы землі Вялікага княства Літоўскага. Умовы уніі, выгадныя для польскай значці, не задавальнялі літоўскіх і беларускіх феадалаў, якія не жадалі страціць дзяржаўнага суверэнітэту Вялікага княства Літоўскага.

Буйныя літоўскія і беларускія землеўладальнікі не прызналі уніі. Частка праваслаўных літоўскіх князёў адмовілася прыняць каталіцтва. Пачалася міжусобная вайна. Войскі полацкага (Андрэй Полацкі) і смаленскага (Святаслаў Іванавіч) князёў занялі Полацк, Дрысу, Друю, Лукомль, асадзілі Мсціслаў, Віцебск, Оршу. Але Ягайла задуміў гэтае выступленне, і каб паскорыць рэалізацыю уніі, граматай 1387 года замацаваў за феадаламі, якія прынялі каталіцтва, вялікія правы і волнасці. На праваслаўных феадалаў гэтыя прывілеі не пашыраліся.

У 1389—1392 гадах барацьбу супраць Ягайлы і яго унітарнай палітыкі ўзначаліў Вітаўт, які апіраўся на літоўскіх і беларускіх феадалаў. Пры падтрымцы крыжакоў і феадалаў Гродна, Брэста, Навагрудака ён асадзіў Вільню, пасля чаго заключыў з Ягайлам Остраўскае пагадненне 1392 года, якое гарантавала самастойнасць Вялікага княства Літоўскага ў саюзе з Польшчай. Вялікім князем

стаў Вітаўт (1392—1430), які ўмацаваў незалежнасць Вялікага княства Літоўскага ад Польшчы і пашыраў яго тэрыторыю.

Поўнага аб'яднання з Польшчай не адбылося, нягледзячы на намаганні польскіх феадалаў. Дзяржаўна-прававыя адносіны паміж Вялікім княствам Літоўскім і Польшчай былі ўдакладнены новымі пагадненнямі: Віленска-Радамскай уніяй 1401 года, Гарадзельскай уніяй 1413 года і інш. Польская шляхта і кароль рабілі стаўку на літоўскіх і беларускіх феадалаў каталіцкай веры. Для гэтага Гарадзельскай граматай 1413 года Ягайла дараваў ім новыя прывілеі.

Аб'яднаньня войскі Польшчы і Вялікага княства Літоўскага, у складзе якіх былі атрады з беларускіх, украінскіх і рускіх зямель, з удзелам чэшскіх атрадаў у Грунвальдскай бітве 1410 года нанеслі рашучае паражэнне Тэўтонскаму ордэну. Перамога над нямецкімі феадаламі ў Прыбалтыцы садзейнічала эканамічнаму развіццю Польшчы, Літвы і Беларусі, якія ўсё больш уцягваліся ў сусветны гандаль у басейне Балтыйскага мора. У 1430 годзе вялікім князем стаў Свідрыгайла—праціўнік уніі з Польшчай. Ён апіраўся на падтрымку праваслаўных беларускіх, украінскіх і рускіх феадалаў, якім дарыў землі і дзяржаўныя пасады.

Рост палітычнага ўплыву беларускіх і украінскіх землеўладальнікаў у Вялікім княстве Літоўскім выклікаў незадаволенасць літоўскай арыстакратыі. Літоўскія феадалы, падтрыманыя польскімі, абвясцілі вялікім князем Жыгімонта Кейстутавіча (1432—1440). Свідрыгайла ўцёк у Полацк, дзе знайшоў падтрымку ў мясцовых князёў і баяр. Пачалася новая міжусобная вайна, якая ахапіла Беларусь, Украіну і літоўскія землі. На баку Свідрыгайлы былі Полацкая, Віцебская, Смаленская, Чарнігава-Северская, Кіеўская землі, частка Валыні і Падоллі. Галоўная мэта выступлення праваслаўных беларускіх і украінскіх феадалаў — ураўнаванне іх у правах з феадаламі-каталікамі. Ягайла і Жыгімонт вымушаны былі выдаць прывілеі 1432 і 1434 гадоў, якімі ўраўнавалі маёмасныя і асабістыя правы праваслаўных феадалаў з правамі каталікаў. Частка праваслаўных феадалаў адышла ад Свідрыгайлы, і ў 1435 годзе ён быў разбіты. У 1440 годзе стаў ахвярай змовы Жыгімонта Кейстутавіча. Літоўскія магнаты абвясцілі вялікім князем Казіміра IV (1440—1492).

(Працяг будзе).

Мінск. Вуліца Янкі Купалы. Фота Я. КОСЦІНА.

КОНКУРС МАЛАДЫХ

У сталіцы нашай рэспублікі з 6 па 10 красавіка прайшлі другі і трэці туры міжрэспубліканскага конкурсу маладых вакалістаў Беларусі, Літвы і Эстоніі.

Вялікае поспеху на конкурсе дэбіліся маладыя выканаўцы Беларусі. Студэнты Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі Анатоль Падгайскі і Міхаіл Зданевіч удастоены звання лаўрэата з уручэннем першай прэміі. Лаўрэатамі сталі таксама салісты Беларускага тэатра оперы і балета Ірына Шыкунова і Міхаіл Галкоўскі—другая і трэцяя прэміі.

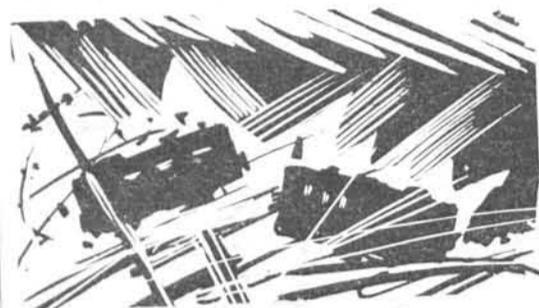
Рашэннем журы дыпломамі конкурсу былі адзначаны канцэртмайстры Тамара Міансарава і Марат Лапацін (Беларусь), Тэрзіна Аланга (Эстонія) і Людміла Капырына (Літва).

— Надзея, якую мы ўскладалі на конкурс маладых выканаўцаў брацкіх рэспублік Прыбалтыкі і Беларусі, апрадалася, — сказала народная артыстка Савецкага Саюза Л. Александройская, якая ўзначальвала журы. — Мы пазнаёмліліся з новымі імёнамі, з новымі талентамі ў вакальным мастацтве. Конкурс садзейнічаў далейшаму ўмацаванню дружбы і культурных сувязей нашых народаў. Ён з'явіўся таксама выдатнай школай мастацка-прафесійнай падрыхтоўкі, удасканалення вакальнага майстэрства маладых і будучых артыстаў музычных тэатраў. Бяспрэчна, многія з лаўрэатаў стануць з цягам часу горасцю нашчага музычнага мастацтва.

П. КОВАЛЬСКИЙ

В БРЕСТСКИХ ЛЕСАХ

Записки партизана

(Продолжение. Начало в №№ 13—15).

А девушка как ни в чем не бывало уже приглашала нас на правах хозяйки импровизированного праздничного стола к расстеленной прямо на земле домотканой скатерти, уставленной откуда-то взявшимися мисками с солеными огурцами, кусками сала, поджаренной деревенской колбасы. И среди всей этой благодати, в сероватом свете зарождающегося утра, поблескивали две бутылки с самогонем. Вот когда, наконец, разгорелся отчаянно-зверский аппетит!

— Ну, браток, теперь не отвертись, — после первой стопки наел я на Юлия. — Выкладывай, что вы натворили в Песках?

— Мы-то ладно, — улыбнулся Беренчик, — а вот вы действительно успели шуметь. Генеральное сражение, а? И на станции, и на шоссе, и в Соколово... Здесь и то было слышно.

— Да не мы же одни! — запротестовал Володя Третько. — Эшелон на железной дороге, видать, монаховские подрывники скovyрнули. Соколовские полицаи сами устроили пальбу. А вот мост на шоссе и фашистскую машину с живой начинкой на нем — ничего не скажешь, мы. Так на то и праздник, верно?

— Верно, — Юлий кивнул, — угостили и мы одного, будь он проклят...

— Сердюка?

— Его.

И, задумчиво щурясь на быстро алеющий край горизонта, Беренчик рассказал нам следующее.

...Надя Казеко рано лишилась родителей и еще подростком пошла в батрачки к владельцу спирт-завода в Песках. Через год с небольшим за строптивое «непокорство» хозяин выгнал ее, и осталась девчонка без куска хлеба, без крыши над головой. Помогли песчанские подпольщики-

25

Беренчик, Белокрылов и Волков вместе с Надей, прихватив приготовленные ею угощения, никем не замеченные ушли в Лесничевку.

— Как бы не схватили Ивана, — выслушав рассказ Юлия, озабоченно покачал головой Володя Третько. — Догадуются, тогда конец Шульге...

— Пускай догадываются, — улыбнулся Беренчик. — Вот он, Иван: топает, да не один, а со своей благоверной.

Мы вскочили: и верно, по дороге из Песков в нашу сторону быстро двигалась женщина и вооруженный винтовкой мужчина, в котором все без труда узнали Ивана Васильевича Шульгу. А тот, издали помавав нам рукой, подбежал и на радостях хватил шапкой о землю:

— Все! Конец всей полицейской службе, будь она трижды проклята! Пошли, хлопцы, как бы эти гады в погоню не ударились.

— Не до нас им, — рассмеялся Волков. — Небось все еще опомниться не могут...

Юлий поднял наполненную до краев чарку:

— С нашим дорогим праздником вас, товарищи! С днем Великого Октября!

И в торжественном, строгом молчании мы выпили за этот волнующий тост.

А когда, уже после полудня, начали собираться в обратный путь, подошел еще один партизанский связной, Дмитрий Гук, служивший у фашистов лесником. От него мы услышали о плачевных для гитлеровцев результатах предпраздничной ночи.

...Час назад полицейские обнаружили в бурьяне на окраине Песков труп Степана Сердюка с приколотой на груди запиской: «Предатели, ждите, и вас постигнет такая же участь!» В деревне переполох, полицаи рыщут в поисках Ивана Шульги и Нади Казеко. Комендант вместе с семьей с перепугу перебрался в соседний с посторунком

27

дом и строжайше приказал своим подчиненным даже днем ходить только вдвоем, держа оружие наготове.

...Под Бронной Горой свалился под откос вражеский эшелон с фашистскими солдатами, направлявшимися на фронт. Сколько там убитых и раненых — неизвестно, потому что гитлеровцы никого, даже своих холуев-полицейских, не подпускают к месту катастрофы.

...На мосту подорвалась немецкая пятитонная машина с карателями. Погибло пятнадцать фашистов, а семерых раненых увезли в военный городок. Грузовик сгорел дотла. На восстановление полусгоревшего моста гитлеровцы сгоняют мужчин из окрестных деревень.

...В Соколово партизаны ухлопали троих полицейских, а двоих ранили. Убитых уже увезли в Картуз-Березовский посторунк...

— Постой, постой! — удивленно воскликнул Третько. — Какой еще бой в Соколово? Мы и близко туда не подходили.

— Откуда мне знать? — пожал лесник широкими плечами. — Или не слышал, как они всю ночь палили? А в ночной темноте, да еще когда паника страхом глаза застит, и козла можно за черта принять.

И повернувшись к Беренчику, предупредил:

— Учти, командир, песковский комендант грозит, что немецкая авиация не сегодня-завтра уничтожит весь твой отряд. Они будто бы и грудок ваш на болоте сумели разведать.

Юлий кивнул:

— Учтем.

В тот же день мы покинули стоянку на своем острове и перебрались километром за пять от него, на новый грудок, затерявшийся среди необъятного болота.

28

дело предстоит нелегкое: ни связных в том районе у нас нет, ни точных ориентировочных данных о складе.

Проводник нашелся в нашей же диверсионной группе. Это был партизан Николай Каштелян, родом из деревни Сукачи, расположенной по дороге к станции Нагорье.

— А что на складе делается, узнаем, когда доберемся до моей деревни, — пообещал он. — Там у меня верные дружки есть.

Двигались мы сначала пешком, по болотным тропам к хутору Школа. Оттуда, раздобыв подводу, поехали к деревне Спорово. Поздним вечером обогнули Здитово и к двум часам ночи, усталые и промерзшие, добрались до Подречья, где лежит на берегу неширокой реки Ясельда. Николай Каштелян привел нас к своему однофамильцу, пожилому крестьянину Павлу Каштеляну, который вместе с сыном Иваном часто помогал местным партизанам. Оба, отец и сын, встретили нас приветливо, обогрели в жарко натопленной избе, накормили да еще и продуктами снабдили на дальнейший путь. А пока хлопцы отдыхали, Иван Павлович Каштелян сходил проверить, крепкий ли ледяной покров на реке, а позднее помог нам перебраться по льду на другой берег Ясельды.

Странная, необычная ситуация создалась в то время в здешних местах, — я бы назвал ее «слоеным пирогом». В каждой деревне и чуть ли не в каждом хуторе, расположенных близ железнодорожных магистралей и оживленных шоссе, стояли вражеские гарнизоны, а на десятках километров дальше — ни одного оккупанта. Только поэтому мы так открыто, почти свободно двигались от хутора Школа к Спорову, от Спорова к Здитову, от Здитова к Подречью, не опасаясь засад. Но дальше, к Сукачам, опять приближались осторож-

30

но: от этой деревни до гитлеровских складов оставался последний переход.

Привал устроили перед рассветом в густых зарослях молодого ельника, и Николай Каштелян отправился в свою деревню на разведку. Вернулся вместе с односельчанином Иваном Сушко, который охотно согласился провести нашу группу.

— Только денек вам тут подождать придется, — предупредил проводник. — В Нагорье не сунься, не зная, как там и что. Смотаюсь на базар в Дрогичин: тамошние мужики чуть не каждый день возят на склад сено и солому, попробую у них обстановку выведать.

Весь следующий день тянулся необыкновенно медленно. Холодно было в лесу, но разжечь костер мы не решились. Иван Сушко вернулся из Дрогичина только в сумерках. Был он сер от усталости, почему-то в лаптях и прежде чем заговорить, жадно выкурил самокрутку с палец толщиной. А потом принялся обстоятельно вычерчивать тонким прутиком на гладком снегу план фашистского фуражного склада:

— Тут вот скирды соломы и сена стоят. Вприглядку к ним казарма, в которой тридцать два полицаи живут. По углам склада четыре поста день и ночь дежурят, да внутри, по проходам между скирдами, непрерывный дозор. В стороне, метрах в двухстах, еще казарма за двумя рядами колючей проволоки: немцы, двадцать пять человек. А вокруг голым-голо — ни пригорка, ни кустика нет. Сунься к складу, и будешь как на ладони. Только тут вот, в противоположной от станции стороне, метрах в четырехстах от склада, начинается густой кустарник. Кумекаете?

— Кумекаю, — я кивнул. — Отсюда и начинать?

— Другого подхода нет, — сочувственно вздохнул Сушко.

Нет так нет... И с наступлением темноты парти-

31

комсомольцы: починили полуразрушенную, пустовавшую хату Надиного отца, вскопали огород, раздобыли семена и засеяли его самым необходимым. В этой хатенке, что на окраине Песков, ребята и сходки свои проводили, и прятали «за панями» подпольную литературу, а нередко и скрывавшихся от польской охраны брестских революционеров: какому жандарму придет в голову искать «крамолу» у горемыки-батрачки?

Лишь с приходом Советской власти и для Нади Казеко засветило солнце. Но началась война, нагрянули гитлеровцы, и опять стало горше горше. Пришлось снова батрачить — теперь уже на немецких баронов. И ни одна душа не догадывалась, что эта хрупкая, слабенькая на вид, пугливая и замкнутая батрачка с первых дней оккупации стала членом подпольной антифашистской группы Юлия Беренчика, а когда Юлий с ребятами ушел в лес, осталась их связной в родной деревне.

Только вот беда: с некоторых пор «деликатный» интерес к Наде начал проявлять Степан Сердюк. Встретит на улице — раскланивается, вежливо ухажера из себя строит. С работы домой норовит проводить. Обещает «при случае» заглянуть вечером... Девушка испугалась: не подзревает ли ее в чем-нибудь этот пронира? Но Ивану Шульге удалось поговорить со Степаном по душам, и тот признался, что после гибели своей предательницы-невесты намерен всерьез ухаживать, а может быть и жениться на Наде.

Этим и решил воспользоваться Беренчик: по его поручению Шульга вызвался сосватать Сердюка, а Надя приготовила отменное угощение с самогонем. И когда «сваты» темным вечером подходили к дому невесты, Степан неожиданно оказался в крепких руках партизан. Покончили с ним мгновенно, ни звука издать не успел. А

26

ПЕРВАЯ НЕУДАЧА

Морозы ударили в ноябре, когда отряд уже прочно обосновался и обжился на новом месте. Времянки — шалаши из еловых лап — опустели. Люди перебрались жить в просторные, утепленные и сухие землянки, в которых не страшн был никакой холод. Партизан заметно прибавилось, больше стало оружия, и наконец-то мы создали штаб, начальником которого назначили бывшего армейского старшину Павла Губарева, переведенного для этого к нам из сто двенадцатого отряда. Мне поручили разведывательно-диверсионную группу.

Рост отряда позволил активизировать нашу боевую деятельность. Правда, мы и до этого не любили, да и не умели отсиживаться за спиной у других. Мало было нас, не хватало оружия, а все же спустили под откос четыре фашистских эшелона на железной дороге, рассчитались с предателем Сердюком, уничтожили гитлеровскую автомашину на шоссе и почти всех ее пассажиров. Но теперь хотелось большего — таких боевых дел, чтобы гитлеровцы взвыли от наших ударов и долго не могли оправиться после них.

Потому и подхватила с радостью диверсионная группа предложение Юлия Беренчика совершить дальний рейс к небольшой железнодорожной станции Нагорье, где оккупанты сосредоточили огромное количество награбленного фуража для отправки в Германию и в свои действующие части на фронт. Уничтожить склад — и весь конный транспорт оккупантов надолго останется без куска сена, без мешка овса! Чем не диверсия, не удар, от которого врагу действительно придется худо? Не зря же склад в Нагорье днем и ночью усиленно охраняют немцы и полицейские.

Это было ответственное и почетное задание для нашей разведывательно-диверсионной группы.

— Только помни, — предупредил он меня, —

29

заны еще раз хорошенько проверили оружие, оставили все лишнее тут же в укрытии, а металлические части снаряжения обмотали тряпьем, чтобы не звякали на ходу. Я невольно позавидовал догадливости Ивана Сушко: в лаптях и шагать легче, и ни один сучок под ногой не хрустнет. А Сушко уже шел во главе растянувшейся цепочки колонны, обходя стороной притихшие на ночь хутора. Лишь часа через полтора он свернул к стоящему на взлобке одинокому дому и уверенно постучал в перекосящуюся от старости дверь.

— Открывай, Авдотьюшка! Свои!

Мы вошли — и чуть не покатились от смеха: такой испуганный вид был у хозяйки, окруженной самогонным аппаратом, боченками с брагой, бутылками с готовым мутноватым зельем... Заикаясь, она попятилась в темный угол за печь, и Ивану пришлось строго прикрикнуть, чтобы привести хозяйку в себя.

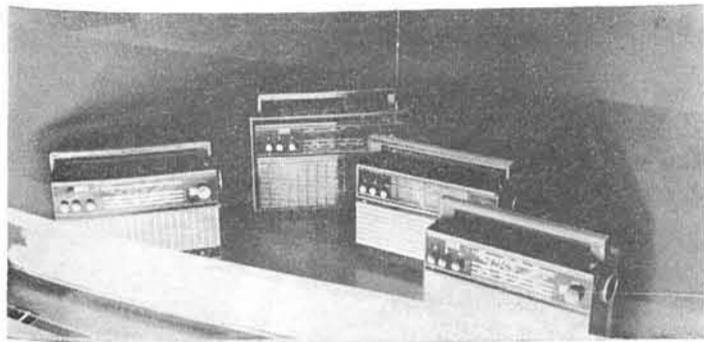
Так, наверно, она и не поняла, почему ночные пришельцы отказались от угощения, а попросили бутылку керосина и, если найдется, пучок конопля. Керосина, правда, в избе не оказалось, и вместо него пришлось взять две бутылки крепчайшего «первача», горящего не хуже спирта. Зато из мягкой льняной костры получились отличные факелы. Пошли дальше. И когда до складов оставалось не более трех километров, вдруг не ко времени повалил густой и липкий снег. Вскоре все белым-бело стало вокруг. Так бело, что на призрачном фоне усталого земляного снега, словно выписанные тушью, обрисовались и огромные скирды, и казарма фашистских солдат...

— Не подойти, — заорчал недавно принятый в отряд Павел Шубин. — На такой близине каждый сучок за версту виден. Может, сначала белыми халатами разживемся?..

(Продолжение следует).

32

ЭСТЭТЫКА Ў ВІТВОРЧЫМ АДЗЕННІ

Дызайн, што гэта?—дзівацтва праходзячай моды ці аб'ектыўная неабходнасць? Яшчэ некалькі год назад дыскусіі на такую тэму можна было пачуць даволі часта. Чаго грэх утойваць, праціўнікаў у тэхнічнай эстэтыцы спачатку было нямала. Многія інжынеры ў мітусні бягучых спраў проста адмахваляся ад навінны: «Гэта ў апошнюю чаргу, спярша—надзейнасць вырабаў, план...»

Час і першыя, але ўражваючыя поспехі мастацкага канструявання пераканалі нават самых упартых скептыкаў. Сёння дзвюх думак на-конт дызайна не існуе. Сучасную вытворчасць цяпер гэтак жа цяжка ўявіць без мастака-дызайнера, як без вопытнага інжынера. Прамысловыя вырабы павінны быць не толькі дасканалыя па канструкцыі і бездамоўныя ў рабоце, а яшчэ і прыгожыя знешне, зручныя ў карыстанні. Гэта ў аднолькавай ступені датычыць звычайнай аўтаручкі, якую можна набіць у кожным кіёску, і аўтаматычнай лініі, што замяняе працу соцень людзей, мэблевага гарнітура і інтэр'ера вытворчага памяшкання.

Як бачыце, дыяпазон абавязкаў эстэтыкі, якая апрацуецца ў рабочае адзненне, вельмі шырокі. А якіх поспехаў яна дасягнула за апошнія гады? Аб гэтым можна даведацца, калі завітаеш на III Усеаюзную выстаўку па мастацкім канструяванні, што адкрылася ў Мінску.

— Чаму менавіта ў Мінску?—спытаў я ў дырэктара выстаўкі Георгія Стадніка.

— Прычын некалькі. Галоўная—што на сёлетняй выстаўцы вельмі багата прадстаўлена творчасць беларускіх дызайнераў. У экспазіцыю ўваходзяць разнастайныя вырабы з чатырнаццаці прамысловых прадпрыемстваў рэспублікі. А па-другое, мінчане стварылі выдатныя ўмовы для ўдзельнікаў. Экспанаты, а іх тут каля тысячы, размешчаны ў светлай, прасторнай зале, плошча якой тысяча квадратных метраў.

Сапраўды, беларускім мастакам-канструктарам ёсць чым пахваліцца нават на ўсеаюзным аглядзе. У гэтым

упэўніваешся, аглядаючы выстаўку.

Экспазіцыю адкрываюць сваімі вырабамі два славутыя шклозаводы: барысаўскі імя Дзяржынскага і бярозаўскі «Нёман». Можна толькі здзіўляцца, якія цуды здольны зрабіць чалавечыя рукі і фантазія са звычайнага шкла. Дэкаратыўныя вазы, наборы для віна, бакалы—кожны прадмет па-свойму непаўторны і арыгінальны.

Наступнымі дэманструюць сваю работу беларускія мадэльеры адзнення. Жанчыны спыняюцца ля гэтых стэндаў надоўга, бо паглядзець ёсць на што. Сукенкі, сукенкі-паліто, касцюмы, пашытыя з разнастайных, яркіх тканін, здольны задаволіць самы патрабавальны густ. А ў дзень адкрыцця ў холе выстаўкі адбылася дэманстрацыя рабочых мадэлей адзнення. Іншыя патрабаванні—іншыя фасоны і матэрыялы. Аднак і тут канструктары ставілі дзве абавязковыя ўмовы: практычна і прыгожа.

У адзеле «Абсталяванне жылля» багата прадстаўлены работы мінскага эксперыментальнага канструктарскага бюро мэблі. Набор мэблі для агульнага пакоя, камплекты мэблі для адпачынку з плоскавыклееных элементаў выкананы ў сціплай, стрыманай манеры, дзе кожная дэталю нясе пэўную ўтылітарную нагрукку, а старанная аддзелка і прыгожая аблічка надаюць гэтым гарнітурам асабліва прыемны выгляд.

Заўсёды шмат наведвальнікаў ля стэндаў, дзе экспануецца прадукцыя мінскіх завода халадзільнікаў, радыёзавода, гадзінінікавага завода «Прамень». Халадзільнікі «Мінск-5» і «Мінск-6», тэлевізар першага класа «Гарызонт-204», транзістарны прыёмнікі «Акян» і «Селена» не толькі паляпшаюць наш быт, але і ўпрыгожваюць яго. У гэтым заслуга мастакоў-канструктараў.

Другая частка экспанатаў—вытворчае абсталяванне і ўзоры афармлення вытворчага інтэр'ера. Дызайн выступае тут у новай ролі. Мэта мастакоў-канструктараў, што працуюць у гэтай галіне, аблегчыць працу людзей, стварыць у цэхах утульную і

спрыяльную для работы абстаноўку.

Мінскія станкабудаўнікі дэманструюць гамы некалькіх відаў металаапрацоўчых станкоў, канструктары аршанскага завода швейных машын—швейны паўаўтамат для аддзелкі прарэшкаў і кішэняў, а мінскі завод вылічальных машын—камп'ютар «Мінск-32». Праўда, апошні прадстаўлен толькі некалькімі секцыямі, бо плошча, якую займае электронны матэматык, больш чым сто квадратных метраў.

Побач з назвамі заводаў, што выпускаюць гэтыя вырабы, амаль на кожнай таблічцы назва Беларускага філіяла Усеаюзнага навукова-даследчага інстытута тэхнічнай эстэтыкі. Мінскі філіял самы малады ў краіне з дзевяці падобных інстытутаў, але нават па тым, як багата і разнастайна прадстаўлена на выстаўцы яго дзейнасць, можна ўявіць маштабы пошукаў беларускіх мастакоў-канструктараў.

— Мы чакаем ад выстаўкі вельмі многага, — расказвае дырэктар філіяла Барыс Усаў. — Цікава і карысна пачуць водгукі аб сваёй рабоце. А па-другое, мы ўжо атрымалі і працягваем атрымліваць масу заявак ад прадпрыемстваў і канструктарскіх бюро на афармленне розных вырабаў. Значыць, папулярнасць ідэі мастацкага канструявання расце. Гэта вельмі радасна.

Вячаслаў ХАДАСОУСКІ.
НА ЗДЫМКАХ: узоры прадукцыі беларускіх прадпрыемстваў.

Фота К. ЯКУБОВІЧА.

ПОШУКІ ГАРМОНІ ЖЫЦЦЯ

Ён звездаў не адно чалавечае захапленне. Натура яго, жывая, неспакойная, парывалася ўслед не адной мары, часам зусім недасяжнай. Але над усім — перажываннямі, летуценнямі, парываннямі — заўсёды брала верх адно пачуццё, адна думка: мастацтва і праца ў ім.

Балюча і жорстка разбіваліся мары мастака аб неспагадную заходнебеларускую рэчаіснасць 20—30-х гадоў.

Жыццё не пеціла яго. Нарадзіўся Язэп Драздовіч у 1888 годзе ў засценку Пунькі на ўскраіне Галубіцкай пушчы, што на Дзісеншчыне. Бацька быў з беззямельнай шляхты і рана пакінуў вялікую сям'ю на жончыны рукі. Маці, жанчына гаспадарлівага і руплівага, як магла выводзіла ў людзі пяцёр сыноў і дачку.

У хлопца рана абудзілася цяга да даследавання прыроды. Пасля заканчэння навучання ў Дзісне ў 1906 годзе Юзэп Драздовіч трапіў у Віленскую школу малявання прафесара Трутнёва. Навучэнцы Трутнёва ўлетку падарожнічалі па Літве і Беларусі, рабілі замалёўкі помнікаў культуры, краявідаў, якія найбольш уражвалі іх.

Адной з першых яго самастойных работ было мастацкае афармленне «Беларускага календара на 1910 год». А праз нейкі час малады мастак стварыў цікавы вобраз курганнай кветкі для вокладкі першай кніжкі Канстанцыі Буйлы.

Рэвалюцыя ўжо на першым сваім этапе ўскалыхнула ў Драздовічу шмат надзей, нарадзіла безліч планаў. Улетку 1917 года ў лісце да выдаўца беларускай літаратуры, збіральніка і прапагандыста народнай песні Антона Грыневіча ён дзяліўся сваімі творчымі планамі.

Стварэнне мастацкай студыі стаяла ў іх на першым месцы. Забягаючы крыху наперад, можна сказаць, што Драздовічу ўдалося ўбачыць цень сваёй задумы. На нейкі год-другі ён арганізаваў мастацкую майстэрню пры Віленскай беларускай гімназіі і сабраў там здольных хлопцаў: Міколу Васілеўскага, Рамана Семашкевіча, Васіля Сідаровіча. Але хлопцы, марачы пра далейшае навучанне і ведаючы, што дарога да яго тут, дома, закрыта, неўзабаве разбрыліся з Вільні.

У 1926 годзе Язэп Драздовіч атрымаў невялікую грашовую суму ад Беларускага навуковага таварыства ў Вільні на экспедыцыю ў Піншчыну. У ваколіцах Пінска мастак замалёваў тыпы сялян, драўляныя пабудовы, прылады працы, збіраў народную лексіку і запісаў каля сотні калядных, веснавых, купальскіх, жніўных, вясельных песень. З 1927 па 1930 год, да закрыцця польскімі буржуазнымі ўладамі Навагрудскай беларускай гімназіі, Драздовіч працаваў у ёй выкладчыкам малявання. Якраз на гэтыя гады і прыпадаюць яго

асноўныя графічныя працы — вялікія серыі «Крэва», «Гальшаны», «Ліда», «Мір», «Навагрудак», «Меднікі», «Трокі». Робячы этнаграфічныя замалёўкі з навуковымі мэтамі, ён глядзеў на прадмет адлюстравання вачыма мастака і пэста. З графічных аркушаў паўстаюць ва ўсёй сваёй велічнай красе гістарычныя помнікі беларуска-літоўскага сярэднявечча, замкі, што баранілі далёкіх продкаў ад хцівых крыжаносцаў і татарскіх ордаў.

Творы Драздовіча, прысвечаныя помнікам гісторыі і культуры, мо' найярчэй выявілі самабытнасць яго таленту. Яны арганічна ўзнаўлялі атмосферу мінулага. На аркушах паўставала старая Беларусь.

У гэты час Драздовіч працаваў у цесным кантакце з навуковымі ўстановамі Савецкай Беларусі. З Мінска ён атрымліваў інструкцыі па збіранні народных гаворак і народна-паэтычнай спадчыны, у Мінск дасылаў свае графічныя работы. Прэзідыум Беларускай акадэміі навук за замалёўкі драўлянай архітэктуры і народнай вопраткі двойчы прысуджваў Драздовічу грашовую прэмію.

Пяць гадоў, аж па 1935, Драздовіч быў беспрацоўны і сям'я перабіваўся выпадковымі заробкамі. Часам афармляў які-небудзь падручнік, брашуру. Нарэшце ўсё ж не вытрымаў напалігоднага жыцця, змрочнай палітычнай атмасферы і назаўсёды сышоў з Вільні ў сваю зялёную Дзісеншчыну. Там, на бацькоўскай зямлі з яе ляснымі азёрамі, рэкамі Мнютай і Аутай, між простых людзей, якія ад дзеда-прадзёда зрасліся з зямлёй, талент Драздовіча яшчэ раз-другі заззяў ярка, выяўляючы немалыя творчыя магчымасці і засведчыўшы, што ў яго асабе наша мастацкая культура магла мець вельмі цікавага і плённага майстра. Яшчэ на пачатку 20-х гадоў мастак стварыў вобраз мудрага полацкага князя Усяслава Чараўніка, паказваючы яго ў часовым палоне, у склепе пад палатамі кіеўскага князя. Гітлераўская навала, якая пагражала самому існаванню беларусаў як нацыі, абвастрыла пачуццё гісторыі ва ўсіх савецкіх майстроў мастацтва. Сядзячы ў самай лясной глухамані, куды немцы баяліся патыкаць нос, Драздовіч піша серыю вялікіх жывапісных палотнаў з жыцця Старажытнай Русі, гістарычнай Полаччыны. Вялікае месца ў гэтай мастацкай задуме займалі жыццё і дзейнасць Францыска Скарыны.

Мінула каля дваццаці год з дня смерці Язэпа Драздовіча. Шмат што з твораў мастака ўдалося адшукаць, сабраць. Іншыя з іх яшчэ да вайны трапілі ў музеі. Збольшага ўцалелі асабісты архіў Драздовіча, які цяпер знаходзіцца ў адзеле рэдкай кнігі бібліятэкі АН БССР. Аднак гэта далёка не ўсё з таго, што пакінуў па сабе таленавіты мастак.

Арсень ЛІС.

750-ы АБАНЕМЕНТ

Загадчыца бібліятэкі Людміла Стараверава запойніла 750-ы абанемент на імя электрыка калгаса «Пачыць Ільіча» Валерыя Казачука.

А першы бібліятэчны абанемент належыць Сілаўну Краўчэцку, які ўжо 65 год з'яўляецца яе чытачом. У 1905 годзе ў глухой вёсцы Астрэмача на Брэстчыне малады настаўнік Антон Зянкевіч і пеярбургскі студэнт Сяргей Басякоў, ура-

джэнец тутэйшых мясцін, адкрылі адну з першых бясплатных бібліятэк-чытальняў у Беларусі.

Яна была заснавана на сродкі, завешчаныя прагрэсіўным рускім кнігавыдаўцом Фларэнціем Паўлянковым. Яго імя носіць бібліятэка і цяпер. Прысылалі кнігі ў народную бібліятэку Л. Талстой, М. Горкі, А. Серафімовіч.

Для бібліятэкі пабудаваны новы будынак. На яго стэлажах дзесяць тысяч кніг.

А. БЛЯХЕР.

Калектыў Бабруйскага мастацкага прафесійна-тэхнічнага вучылішча № 15 падрыхтаваў выстаўку работ майстроў і навучэнцаў. У ліку экспанатаў разьба па дрэву, малюнкi, інкрустацыя, мазаіка. Выстаўка карыстаецца вялікім поспехам. НА ЗДЫМКУ: у выставачнай зале.

Фота Ул. ЛУПЕЙКІ.

РАДАСНЫЯ ТУРБОТЫ

Вясна... Цудоўная пара абуджэння расліннага свету, разліваў рэк, радасных клопатаў аб патомстве сярод звяроў і птушак.

Лясы і пушчы Беларусі даюць прытулак самым розным прадстаўнікам звярынага царства. З першымі прагалінамі выходзіць з бярогі буры мядзведзь. Худы пасля зімнага сну, з абвіслай поўсцю, якая пачала лinyaць, ён старанна шукае леташнія ягады, жалуды, не грэбуе ніякай жуйнасцю. На тэрыторыі рэспублікі жыве каля 40 «мішак», у асноўным у Бярэзінскім запаведніку і ў Пleshчаніцкім раёне.

Барсук таксама моцна пахудзеў і перамерз за зіму. А ў цёмнай нары пішчаць ужо голыя і сляпыя барсучаняты. Хутка кляпатлівыя бацькі будуць і іх выцягваць «за вушка на сонейка».

Да сонца цягнуцца ўсе. Карычневымі камячкамі сядзяць на сваіх хатках андатры. Часта на вадзяной роўнядзі можна ўбачыць баброў. Ля лясных рачулак чуваць меладычны пошвіст выдры. Імклівай маланкай мільгае ў рачным буралоце норка.

Толькі вепручыха робіць сваё логава ў густых цёмных нетрах. На сухіх яловых галінках шчыльна ляжаць 6—9 паласатых парасят. Тры месяцы будзе корміць іх сваім малаком сярдзітая і бурклівая маці. Але

гора таму, хто наблізіцца ў гэты час да логава.

Адрастаюць, становяцца цвёрдымі рогі ў аленяў, ласёў, казуль. Рыхтуецца грозная зброя для асенніх турніраў.

У канцы красавіка з'яўляецца патомства ў шэрых лясных разбойнікаў — ваўкоў. Лічаныя адзіны іх засталіся ў нашых лясах. І прыносяць яны, бадай, цяпер больш карысці, чым шкоды. Ахвярамі іх бываюць, як правіла, хворыя і аслабленыя жывёлы. Таму ваўкі становяцца своеасаблівымі прыроднымі селекцыянерамі, дапамагаюць пазбегнуць некаторых хвароб, падтрымліваюць на належным узроўні цэлыя папуляцыі.

Рэдкім зверам у беларускіх лясах з'яўляецца і рысь. У глухіх месцах адбываюцца цяпер бязлітасныя вясельныя паядынікі паміж самцамі. Віскліва крычаць гледачы — самкі. У гэты ж час з'яўляецца на свет і будучая ежа рысяў. Зайчыкі прыносяць сваё першае патомства. «Шарпачкі» — ужо відушчыя, аднак з бацькамі ім не пашанцавала. Бацьку, а іх бывае некалькі, яны наогул не ведаюць, маці таксама не пеціць. Некалькі дзён яна бывае з малымі, потым наведвае зрэдку, а праз месяц зусім забывае аб іх існаванні. Менш паловы зайчанят дажывуць да года, зашмат ворагаў у іх.

На высокіх дрэвах у дуплах і гайнах ужо варушацца малень-

кія сляпыя вавёрачкі. Вось у іх маці добрая. Больш двух месяцаў корміць і даглядае малышоў. Толькі пасля гэтага часу яны пачынаюць самастойна кляпаціцца аб ежы. Сёлетні год ураджайны на вавёрак.

Ціхімі ранкамі далёка ў наваколлі чуваць, як грымяць цецерычныя такавішчы. З балбатаннем і чувырканнем сыходзяцца чырванабровыя рыцары. Сціплыя шэранькія цяцерыкі з цікаўнасцю глядзяць на гэтыя баі здалёк.

А на дрэвах, у лясных нетрах такуюць глушцы. У адрозненне ад іх малодшых братоў — цецерыкоў — пачуць і ўбачыць глушца цяжка. Вельмі асцярожная і загадкавая гэтая царственная птушка. Барадаты пустэльнік не любіць прыцягваць да сябе ўвагу.

Дружнымі парамі ўладкоўваюць свой побыт рабчыкі і шэрыя курапаткі. Вось-вось з'явіцца ў небе жураўліны клін, прыляцяць караваны гусей, чароды качак. Пасля заходу сонца па прасеках і ўскрайках лесу з хорканнем пацягнуцца вальдшнепы. Вернуцца з далёкай Афрыкі беляя буслы, нязменная ўпрыгожанне сельскай мясцовасці. Тысячагадовы інстынкт вядзе пералётных птушак на радзіму зямлю. Здаў застаўся нялёгкі шлях, наперадзе — вясельныя клопаты, будаўніцтва гнёздаў, выхаванне патомства.

Анатоль ХРУЦКІ.

У Гродзенскім запарку.

Фота А. ПЕРАХОДА.

≡ Ад Белавезжы да Сахаліна ≡

ЭКСПАНАТЫ ХАТНЯГА МУЗЕЯ

Унікальную калекцыю прылад працы і прадметаў хатняга ўжытку нашых продкаў сабраў мінскі журналіст Мікалай Магільны. Драўляны станок для выточвання верацён, даўбёнкі з ліпы для збору мёду, кадушкі для квасу і вады, кварталы, медныя чайнікі, жалезныя ступы, каменныя малаткі, званчкі з арыгінальнымі ўзорамі...

У яго кватэры сабраны таксама здзіўляючыя фігуркі,

створаныя майстрыхай-прыродай. Дапытлівае вока мастака здолела разгледзець у хітраспляценні карэння балетную групу. Непрывабны, здавалася б, корч у руках умельца ператварыўся ў лебедзя, які рвецца ўвысь. Некалькі штрыхоў — і на заднія лапы становіцца спалоханы заяц. Прыклеены да сука кавалачкі моху, кары — ажыла казачная бабаяга...

Работы Мікалая Васільевіча адзначаны многімі дыпламамі рэспубліканскіх выставак самадзейнага выяўленчага і дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва.

Спорт

САВЕЦКІЯ ХАКЕІСТЫ — ЧЭМПІЁНЫ СВЕТУ

«Перамога! Перамога!» — радасна скандавалі нашы балельшчыкі, якія прысутнічалі на апошнім матчы чэмпіянату свету і Еўропы па хакею з шайбай. Прэзідэнт Міжнароднай лігі хакея на лёдзе Джон Ахерн уручыў Старшыняву, капітану каманды, галоўны прыз чэмпіянату — сярэбраны кубак. На прыёме ў атэлі «Дэберг» ігракі атрымалі залатыя медалі.

Трыумфам савецкай каманды завяршыўся ў Жэневе чэмпіянат свету. Зборная СССР заваявала Кубак сусветнага першынства адзінаццаты раз і дзевяты раз запар.

Савецкія хакеісты ўдзельнічалі ў Швейцарыі лічэ многіх узнагарод. Фірма «Радэкс» уручыла кожнаму з іх гадзінічкі апошняй мадэлі — «Прыз справядлівай гульні». Тры нашы спартсмены — Фірсаў, Харламаў, Мальцаў — прызнаны галоўнымі бамбардзірамі чэмпіянату. Акрамя таго Анатоль Фірсаў адзначан дырэктаратам чэмпіянату як лепшы нападаючы. Ён атрымаў спецыяльны прыз «Залатая ключка», устаноўлены мясцовай газетай «Суніс».

ЗАЛАТЫЯ МЕДАЛІ БЕЛАРУСКІХ БАРЦОЎ

Чатыры дні гаспадарамі Мінскага палаца спорту былі мацнейшыя барцы дзевяці краін. Яны прынялі ўдзел у традыцыйным міжнародным турніры барцоў класічнага стылю на прыз прысуджанага рускага волата Івана Паддубнага. У сіле, спрыце, мужнасці на барцоўскім дыване спаборнічалі спартсмены Балгарыі, Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі, Польшчы, Румыніі, Чэхаславакіі, Фінляндыі, Сірыі, Югаславіі, зборнай СССР і каманды Беларусі.

Дзевяць першых прызоў з дзевяці заяваўлі савецкія спартсмены.

Сярод пераможцаў імяны пяці мінчан — Ул. Зубкоў, Ул. Навахацька, Л. Ліберман, П. Чахойскі і Ул. Сусіч.

Па рашэнні Федэрацыі барцоў СССР правядзенне мерапрыяла Паддубнага стане традыцыйным для Мінска.

БЫЎ СТАРАЖЫТНЫ ІЗЯСЛАЎЛЬ

З летапісаў вядома, што на тэрыторыі сучаснага пасёлка Заслаўль, непадалёк ад Мінска, існаваў старажытны беларускі горад Ізяслаўль. Цяпер гэта пацверджана раскопкамі.

Тры гады назад тут удалося знайсці фрагменты вырабаў з керамікі і жалеза, якія адносяцца да X—XI стагоддзяў. А мінулым летам выяўлены два добра захаваныя ярусны драўляныя збудаванні. На глыбіні трох метраў аказаліся рэшткі пабудовы XI—XII стагоддзяў, некалі абнесеныя частаколам з тоўстых бяровяных пліт.

Але не толькі рэшткі драўляных пабудов пацвярджаюць існаванне гарадка. Знойдзены выдатныя паліраваныя кафлі, якія адносяцца да XVI—пачатку XVII стагоддзяў. На іх адлюстраваны вялікакняжацкія гербы. У слоі XIII—XVI стагоддзяў захаваліся наканечнікі стрэлаў, кацыяная шахматная пешка, інкруставаныя вырабы з косці, цуглі, рэшткі скуранага абутку.

Усе гэтыя матэрыялы паступаюць у філіял Дзяржаўнага музея ВССР. Ён будзе адкрыты ў Заслаўлі паблізу месца раскопак у будынку Спаса-Праабражэнскай царквы XVII стагоддзя, якая цяпер рэстаўруецца.

С. РАТГАЎЗ.

Танец са стужкамі.

Фотаэцюд М. АМЕЛЬЧАНКІ.

ЧАТЫРЫ ТЫСЯЧЫ БІБЛІЯТЭК

Своеасаблівы бібліятэчны гарадок узводзіцца ў Маскве. Гэта ўжо гатовы комплекс будынкаў фундаментальнай бібліятэкі пры Інстытуце інфармацыі па грамадскіх навукх Акадэміі навук СССР і Цэнтральная навуковая медыцынская бібліятэка Міністэрства аховы здароўя СССР, якая будзе ўсталявана ў будынку Фундаментальнай бібліятэка ўвоўддзе ў лік самых значных сховішчаў такога роду ў Са-

вецкім Саюзе. Яе фонд будзе складацца з 7 мільёнаў розных выданняў. Хутка яна расчыніць свае дзверы перад чытачамі.

Усяго ў Маскве налічваецца больш за 4 тысячы бібліятэк, у ліку якіх буйнейшая ў свеце — Усесаюзная імя Леніна, бібліятэка замежнай літаратуры, гістарычная публічная, навуковая імя Горкага, Маскоўскага дзяржаўнага ўніверсітэта і іншыя. Каля тысячы бібліятэк знаходзяцца ў распараджэнні прафсаюзаў, такая ж колькасць — у школах. Толькі дзяржаўных бібліятэк у Маскве 368. З іх 131 прызначана для дзяцей. У 1970 годзе чытачоў прынялі 10 новых бібліятэк.

ГУМАР

— Разумееш, учора я быў з жонкаю ў кіно, і з другога боку каля мяне села вельмі прыгожая дзяўчына...

— Ну і што тут дзіўнага? Вось я аднойчы прыйшоў у кіно з адной вельмі прыгожай дзяўчынай, а з другога боку каля мяне села жонка...

— Татка, ці ведаеш, што святло распаўсюджваецца з хуткасцю трыста тысяч кіламетраў у секунду?

— А як жа, ведаю, дачушка. Бачыш, якія цуды робіць у наш век тэхніка!

— Малады муж купіў звычайную мятку. Жонка доўга яе разглядала, як нешта вельмі дзіўнае, а потым сказала:

— Добра, але дзе ты зубіў

інструкцыю карыстання гэтай машынай?

— А што гавораць пра мяне твае бацькі? — пытае хлопец у сваёй сяброўкі.

— Нічога... Тата маўчыць, а маці чакае, пакуль ён што-кольвек скажа, каб запярэчыць яму.

— Ці добра на мне сядзіць гэта шапка?

— Ага, закрывае ўвесь твар.

— Учора ў аўтобусе бачыў тваю жонку. Яна так кахалася, што ўсе наварочваліся і глядзелі на яе. Што, яна ў цябе хворая?

— Ды не! Проста яна намыла сабе новае паліто.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС: МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.

ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82, 33-03-15, 33-15-15, 39-87-92.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі. Зак. № 499.